

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta humanitních studií

**DOPING JAKO NEDÍLNÁ SOUČÁST SOUČASNÉHO
SPORTU**

Bakalářská práce

Vypracoval: Jiří Slavík

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Ondřej Špaček

Praha 2013

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Praze dne 27.6. 2013

.....

Podpis

Poděkování

Rád bych poděkoval zejména Mgr. et Mgr. Ondřeji Špačkovi za vedení této práce, za jeho ochotu, kritické a inspirativní připomínky.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Sport.....	3
2.1. Definice sportu.....	3
2.2. Historie sportu.....	4
2.3. Rozdělení sportu	7
2.3.1. Sport profesionální a rekreační	8
2.4. Sport jako sociálně kulturní fenomén	9
2.4.1. Sázky	11
2.4.2. Korupce.....	12
3. Doping.....	13
3.1. Definice dopingu.....	13
3.1.1. Podpůrné prostředky	14
3.1.2. Doping, léky, drogy.....	15
3.2. Historie dopingových látek	17
3.3. Teorie dopingu	19
3.3.1. Funkcionalismus	19
3.3.2. Teorie konfliktu v oblasti sportu	19
3.3.3. Konstruktivismus a kritické teorie	20
3.3.4. Důvody pro <i>overconformity</i> ve sportu	22
3.4. Důvody užívání dopingu.....	23
4. Doping v právu a politice	25
4.1. Právní úprava dopingu	25
4.2. Politika, sport a doping	26
5. Medicínská stránka dopingu.....	29
5.1. Vybrané metody dopingu.....	29
5.1.1. Krevní doping.....	29
5.1.2. Genetický doping	30
5.2. Vývoj sportovního lékařství.....	31
5.3. Lékaři a doping	32

5.4.	Antidopingové kontroly	33
5.4.1.	Cíle antidopingových kontrol.....	34
5.4.2.	Dopady antidopingových kontrol.....	34
6.	Pojem fair play	36
7.	Doping a etika	37
8.	Sociální aspekty dopingu.....	38
8.1.	Doping a moderní společnost.....	38
8.2.	Společnost, normy a doping.....	40
8.3.	Reakce společnosti na doping	41
9.	Dopingové skandály	43
10.	Závěr.....	47
	Seznam literatury	49
	Příloha č. 1	54
	Geneticky upravovaní sportovci? Šestnáctiletá čínská plavkyně šokuje a experti varují	54
	První olympiáda s genetickým dopingem?.....	55
	Po pašování do těla zůstávají v organismu stopy	55
	Příloha č.2	57
	Dopingový skandál v Londýně: koulařka Ostapčuková vrací zlato	57
	Poslední vítězka her: Nemám slov	58
	Druhá koulařka vrací zlato	59
	Příloha č. 3	60
	Armstrong patří k největším dopingovým hříšníkům historie.....	60
	Lance Armstrong.....	63
	Lance Armstrong Chronology	63
	Příloha č. 4	65
	Justin Gatlin.....	65
	Příloha č. 5	66
	Jarmila Kratochvílová	66

1. Úvod

„Ve své podstatě je sport sociokulturním fenoménem tohoto tisíciletí a má dopady na téměř všechny oblasti života.“ (Nekola, 2000, s. 5)

Nejen podle Nekoly je dnes sport součástí celého života i celé soudobé kultury. Jen málokdo může říci, že se jej sport nijak nedotýká. Kdo nepraktikuje sport osobně, vnímá jej dnes alespoň prostřednictvím médií.

Sport bývá většinou vnímán pozitivně jako forma zábavy, aktivního trávení volného času nebo jako prostředek k dosažení dobré fyzické kondice. Bohužel ale existuje další rovina sportu. Není už tak „čistý“, jak tomu bylo v jeho prvopočátcích. Ideálem v dobách antiky bylo rozvíjet tělo a ducha. Postupně však docházelo k nárůstu problémů, které začaly sport doprovázet. V současné době se jedná zejména o doping, korupční aféry (např. uplácení rozhodčích) a sázky.

Tato práce se bude věnovat dopingům jako jednomu z nejzávažnějších problémů současného sportu.

Kapitola druhá rozebírá pojem sportu obecně, tak jak je chápán většinou populace, protože doping bez sportu neexistuje. Je uvedena definice sportu a poté jeho historie, tak jak vznikal postupně od nejstarších dob až po dobu nemodernější a jak se v průběhu času měnila jeho podoba a význam ve společnosti. Důležité je v této části práce rozdělení sportu na rekreační a vrcholový, které povede k pochopení výskytu dopingu ve sportu. Podkapitola Sport jako sociálně kulturní fenomén hovoří o nezbytné spojitosti mezi sportem a danou společností. Sport odráží obraz společnosti. V poslední části kapitoly jsou vysvětleny další aspekty sportu, které se dají považovat za negativní a které jsou společností odsuzovány.

Kapitola tři vysvětluje pojem dopingu jako takový. Podobně jako v kapitole dvě o sportu je nejprve nastolena definice dopingu, také jakou mají podpůrné prostředky podobu a posléze historie dopingu, která ukazuje, jak se vývoj podpůrných látek měnil od starověku až do dnešní doby.

Následně jsou uvedeny teorie, které se snaží vysvětlit, proč dnešní sportovci sahají po látkách jim nepovolených. Klíčovou částí této kapitoly jsou zcela jistě pojmy *overconformity* a *underconformity*, které se snaží podat vysvětlení, jak se lidé obecně a sportovci zvláště chovají, když dané hodnoty a normy pochopí zcela po svém.

Kapitola čtyři pojednává o právně závazných dokumentech a organizacích, které se dopingové problematice věnují. Další podkapitola je věnována spojení převážně bývalých politických režimů s dopujícími sportovci, vzájemný boj zneprátených mocností, který se přesunul do prostředí čistě sportovního.

Kapitola pět zkoumá medicínskou stránku dopingů. Jsou zde vysvětleny vybrané novodobé metody užívání zakázaných látek a to krevní a genetický doping, které jsou mezi sportovci a jejich týmy velmi časté. Dále je uvedena úloha lékaře v oblasti sportu jako takového a závislost vrcholového sportovce na lékařském průmyslu. Je zde zmíněn vývoj sportovního lékařství a jeho změna od vzniku po dnešní dobu. V poslední podkapitole je rozebrán význam antidopingových kontrol a jejich efektivita.

V kapitole šest je stručně pojednáno o pojmu ve sportu tak významném, avšak relativně moderním, a to fair play.

V kapitole sedm je nahlíženo na doping jako neetický problém nedávné doby.

Kapitola číslo osm nazvaná Sociální aspekty dopingů se zaměřuje přímo na důvody, proč se sportovci uchylují k užívání podpůrných látek. Je zde zmíněn i názor společnosti, který je obecně k této problematice velmi negativní.

V kapitole devět jsou uvedeny nejslavnější dopingové skandály, mediálně velmi známé, které nejménou způsobily senzaci po celém světě.

V závěru je problém dopingů ve sportu shrnut a je navrženo, jak na tento problém nahlížet, aby bylo možné jej pochopit v celé šíři. Zároveň jsou zde nabídnuty postupy, jež by bylo vhodné využít, aby se tento problém přinejmenším zmírnil nebo

zpomalil, protože jeho absolutní řešení se zdá být v současné chvíli mimo možnosti lidské společnosti.

2. Sport

Doping je neoddělitelně spojen se sportem, pro jeho pochopení je proto nezbytné nejprve představit sport jako takový, jeho definici, historii a základní rozdělení sportu, což je nutné pro porozumění tématu dopingu jako nedílné součásti dnešního sportovního dění.

Asi bychom těžko hledali člověka, který se ve svém životě nesetkal s pojmem sport. Každý ale chápe význam tohoto slova svým způsobem. Pro amatérského sportovce může sport znamenat nedílnou součást zdravého životního stylu, pro sportovce profesionálního je zdrojem obživy. Z pohledu diváka jde o zábavu, pro sportovního manažera je sport předmětem obchodu. Význam sportu je pro každého člověka odlišný, ale fenomén sportu jednoznačně zasahuje celou společnost.

2.1. Definice sportu

Slovo sport bylo do českého jazyka přejato z angličtiny. Původně pochází z francouzského výrazu „desport“ – zábava či oprostění se od vážných povinností. V latině najdeme výraz „deportare“ což znamená bavit se, rozptylovat se.

Oxfordský slovník definuje sport poměrně obecně jako činnost, jež zahrnuje určitý set dovedností a fyzickou aktivitu, kdy proti sobě pro zábavu soutěží jednotlivci nebo týmy.¹ (SPORT, 2013 [online]) Dle Coakleyho a Pikeové (2009. s. 5) je sport institucionalizovaná soutěžní činnost, která zahrnuje intenzivní tělesnou námahu nebo použití poměrně složitých fyzických dovedností účastníky motivovanými vnitřními a vnějšími odměnami.²

¹ An activity involving physical exertion and skill in which an individual or team competes against another or others for entertainment.

² Sports are institutionalized competitive activities that involve rigorous physical exertion or the use of relatively complex physical skills by participants motivated by internal and external rewards.

Sport je však pojmem obecným a mnohvrstevným, a proto ho nelze obsáhnout v jediné definici. Formulovat definici, která by se dala použít pro všechny sportovní disciplíny a zcela jasně by vymezovala sport proti ostatním činnostem, je úkolem nespílitelným. Příčinou je soustavný vývoj sportu a vznik nových sportovních disciplín. Chybějící definice není ani tak problémem pro sportovce, kteří mohou sportovní činnosti provozovat bez toho, aby je uměli sami jednoznačně definovat, jako spíše pro odborníky, kteří se snaží sport zkoumat v různých vědních disciplínách. Proto existují oborové definice sportu, např. sociologická či filosofická, jež sport definují úžeji tak, jak jej bylo vůbec možné v daném oboru zkoumat.

Sport vymezuje i český zákon o podpoře sportu, který pojímá koncepci sportu jako sociální právo přístupné všem bez rozdílu. Sport je zde vymezen pouze pro účely tohoto zákona. (Důvodová zpráva k zákonu číslo 115/2001 Sb., o podpoře sportu) Tato definice je převzata z Evropské charty sportu a zní takto: „Sport představuje všechny formy tělesné činnosti, které prostřednictvím organizované i neorganizované účasti si kladou za cíl harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, upevňování zdraví a dosahování sportovních výkonů v soutěžích všech úrovní.“ (Evropská charta sportu 1992)

V oblasti profesionálního sportu můžeme vycházet z definice: „Profesionální sport je hospodářská činnost vytýčená úsilím po dosažení zisku k zajištění životních podmínek a životní úrovně daného sportovce.“ (Arnold, 2000, s. 6)

2.2. Historie sportu

V pravěku neexistoval sport, jak jej známe dnes. Fyzická aktivita se vztahovala především k činnostem, jež měly zajistit přežití. Její ritualizovaná podoba byla též spojena s různými náboženskými úkony. První podoby organizovaných her se zřejmě zrodily právě z kombinace náboženských rituálů a fyzických úkonů. Byly úzce spojeny s mocenskou strukturou, v níž existovaly. Většinou měly za úkol napodobit tuto strukturu a působit jako jistá konfirmace a legitimizace dominantních prvků společnosti. Jako příklad nám může sloužit míčová hra *tlachtli*, jež byla rituálem náboženských systémů mezoamerických kmenů v předkolumbovské době. Tato hra vznikla nejspíše u Olméků v dnešním jižním a středním Mexiku. Postupně ji přejala

další mezoamerické civilizace, například Toltékové, Aztékové či Mayové. Každý kmen hře přiřazoval jiný rituální význam v závislosti na struktuře vlastní společnosti (Hill, Blake a Clark, 1998 [online]).

Původ sportu můžeme datovat až do období starověkého Řecka a Říma. Sport antického Řecka byl spojován s náboženskými a mytologickými přesvědčeními, zároveň byl úzce spjat s vojenstvím. Význam sportu pro Řeky dokládá např. vznik Olympijských her, jež byly velmi významnou událostí, během níž byly dokonce zapovězeny jinak velmi časté boje mezi jednotlivými řeckými městskými státy.

Starověké Olympijské hry se staly první velkou oficiální sportovní (Sekot, 2004, s. 14), od moderních Olympijských her se ale velmi odlišovaly. Soutěžili zde jen mladí muži z významných bohatých řeckých rodin, neboť účast na hrách byla nákladná. Bylo třeba zaplatit např. trenéry a náklady na cestu do dějiště her. Ideálem byl v této době mladý, fyzicky a duševně zdatný hoch (Kabošová, Jelínek, 2003, s. 258). Vzhledem ke spíše bojovnému charakteru her nebylo výjimkou násilí, vážná zranění, či dokonce smrt účastníků (Death before defeat in the ancient times, 2004 [online]).

Naproti tomu Římané užívali fyzické aktivity a soutěže především k trénování vojáků a pobavení širokých vrstev společnosti, přizpůsobili tak původní řecké hry vlastním zájmům. Vojáci potřebovali být fyzicky zdatní pro boj s nepřítelem, protože války a boje byly na denním pořádku. Byli cvičeni například v jízdě na koni, lukostřelbě a vzájemných zápasech. Potřebovali neustále utužovat fyzickou kondici a zdatnost.

Známou podívanou byly v Římě gladiátorské hry, kde gladiátoři, profesionální bojovníci, byli velmi často otroci trénovaní speciálně pro tyto události. Gladiátoři bojovali mezi sebou, nebo dokonce proti zvířatům (lvům, medvědům či tygrům) na život a na smrt. Postupně narůstala potřeba bavit znužené obyvatelstvo, aby se zabránilo nepokojům, proto se hry stávaly stále teatrálnějšími a velkolepějšími. Řezim se tak rovněž zbavoval „nepohodlných“ lidí (usvědčených zločinců, neposlušných otroků či křesťanů).

Tato forma her se od moderního sportu stále v několika důležitých aspektech odlišovala. Zmíňme např. fakt, že hry nebyly pojímány sekulárně jako dnes, sportovci nebyli specializovaní na jednotlivá odvětví a že se her nemohl účastnit každý bez rozdílu pohlaví, sociálního postavení atd. (Coakley, Pike, 2009, s. 69).

Ve středověku se odehrála velká společenská změna, a to přechod k feudalismu. Zatímco sportovní aktivity měly stále stejné typické rysy známé již ze starověku, změna společnosti se promítá i do her a sociálních aktivit zahrnujících sportovní aspekty. Sport byl v této době v Evropě spojen s dominantním náboženstvím, tedy křesťanstvím (Coakley, Pike, 2009, s. 71). Nižší vrstvy provozovaly hry, jež většinou vycházely z místních zvyklostí. Tyto hry můžeme považovat např. za předchůdce fotbalu, hokeje, ragby a bowlingu, nebyly ale přísně svázány pravidly a často se v nich objevovalo násilí (Baker, 1988, s. 43 – 48). Vyšší vrstvy feudální společnosti se o hry nižších vrstev nijak nezajímaly. Rytíři a šlechta preferovali turnaje a závody v lukostřelbě, jež byly stále spojeny s vojenským uměním. Prvotním posláním mladých mužů byla znovu armáda. Dostupné finanční zdroje jim též umožňovaly vyvinout sporty vyžadující sofistikovanější vybavení či vyžadující specifické prostředí, např. tenis, biliard aj (Baker, 1988, s. 49 - 53). Ovšem ani v této době nenalezneme prvky moderního sportu tak, jak je známe dnes. Doba středověku nebyla uzpůsobena k tomu, aby se v ní kultura sportu zrodila. Byla to doba válčení, a pokud se neválčilo, měli lidé spíše existenciální starosti. Turnaje a lidové tance doby středověku reflektovaly zejména sociální diferenciaci a rozdíly mezi pohlavími.

Počátky moderního sportu můžeme datovat až do osmnáctého a devatenáctého století, tedy období osvícenství. Sportovní aktivity se nejen začaly více specializovat a byly lépe organizovány, objevila se ale také myšlenka, že by sportovní události měly být otevřeny všem (především mužům) bez rozdílu původu. Postupně se tento fenomén šířil celou společností až k vrstvám nejhudším. Začala vznikat první pravidla pro různá sportovní odvětví, což je pro dějiny sportu zásadní, protože právě existence pravidel odlišuje sport od jiných aktivit podobného typu. Sport byl ale tehdy vnímán především jako prostředek zábavy, nebyl nijak spojován se zdravím, utužováním charakteru či sociálním životem (Coakley, Pike, 2009, s. 76 – 77).

Na začátku dvacátého století pak sport začíná být vysoce organizovanou aktivitou. Později dochází k zapojení mnohem širší části obyvatelstva, například žen, zdravotně postižených či starších jedinců do sportovních aktivit. Začíná se také projevovat závislost sportu na politických, sociálních a zejména ekonomických faktorech.

2.3. Rozdělení sportu

Jak již bylo zmíněno, sport se neustále vyvíjí, vznikají nová sportovní odvětví a sportovní disciplíny. Před několika lety bylo například zcela nemyslitelné, že by se sportovních soutěžích mohli účastnit tělesně postižení sportovci. Dnes existují nejrůznější soutěže, včetně Paralympijských her, kde handicapovaní sportovci mohou prokazovat svou tělesnou zdatnost a bojovat o medaile.

Díky jeho překotnému vývoji je možné sport rozdělit z mnoha hledisek. Nejběžnější je rozdělení na sport rekreační (masový) a vrcholový (profesionální) či na sporty kolektivní a individuální. Další možností jak sport rozdělit, je klasifikovat jej podle jednotlivých oborů, kde rozhoduje například náčiní či činnost, jež je při konkrétním sportu vykonávána. Podle tohoto kritéria rozlišujeme atletiku, cyklistiku, estetické sporty (např. aerobic, skoky na trampolíně), extrémní sporty (např. horolezectví, horský orientační běh), hry deskové a karetní (šachy, bridge), sporty kombinované (triathlon, moderní pětiboj), létání a parašutismus (např. plachtění, závěsné létání), motosport, radiosporty, sporty se zvířaty (jezdeckví, psí spřežení), střelecké sporty (lukostřelba, kuše, šipky), vodní sporty (např. kanoistika, vodní lyžování, vodní pólo), zimní sporty (např. biatlon, skiboby, saně), úpolové sporty a bojová umění, například aikido, judo nebo karate. (Sporty a jejich rozdělení, 2012[online])

Některé z výše jmenovaných sportovních disciplín část lidí za sporty nepovažuje, nebo je dokonce ani nezná. Mnohým z nich se věnuje pouze hrstka nadšenců, ale jiné se postupně rozšiřují a získávají si masovou oblibu a velmi rychle se posouvají i na profesionální úroveň (např. florbal).

2.3.1. Sport profesionální a rekreační

Sport rozlišujeme především na vrcholový a rekreační. Rekreačnímu sportu se věnují miliony lidí po celém světě pro zábavu, zlepšení fyzické kondice a podobně. Slouží jim především jako součást relaxace a nástroj rozvoje společenských kontaktů, i když „sport ve svých různorodých podobách nepříspěvá k rozvoji společenských kontaktů izolovaně, ale v rámci daného komplexu podobných aktivit, mezi nimiž mají nezanedbatelné místo i činnosti, které se zdánlivě ideálu sportovce zcela vymykají: kouření a pití alkoholu jako součást širší společenské zábavy“ (Čechák, Linhart, 1986, s. 101-102). Masový sport proto není většinou vnímán izolovaně, spíše hraje roli jako jedna z aktivit, jež utvářejí a upevňují společenské vazby. V rekreačním sportu v původním slova smyslu nejde příliš o úspěch či neúspěch, ale zejména o vlastní prožitok sportovce. Motivem mnohdy není výkon daného jedince, ale spíše osvojení si určité činnosti, pochopení pravidel, jako je například jízda na koni (Čechák, Linhart, 1986, s. 104). Někdy pomocí rekreačního sportu lidé realizují svůj životní styl (v moderní éře mluvíme o golfu, tenise).

Někteří sociologové ještě oddělují termíny výkonnostního a vrcholového sportu, kde výkonnostní sport je dominantou ve vyplnění volného času jedince (volnočasová aktivita), kdežto sport vrcholový představuje dominantu ve struktuře životních činností (Čechák, Linhart, 1986, s. 114). Ve chvíli, kdy se mladý člověk začíná věnovat sportu, často ani netuší, zda sport bude pouze jeho volnočasová aktivita, či budoucí obživa. Obě kategorie jsou tedy prostupné, co začíná jako amatérská sportovní činnost, může později vést až do oblasti profesionálního sportu, a to především u velmi mladých sportovců.

Výkonnostní sport je ten, jehož cílem je dosahování výkonů a vítězství nad soupeřem realizovaných na bázi amatérské. Oblast výkonnostního sportu představuje z hlediska sociologie velmi zajímavou, ale současně velmi komplikovanou sféru (Čechák, Linhart, 1986, s. 112). Nejedná se ovšem jen o výplň volného času jako u sportu rekreačního, ale o velmi významnou součást života jedince. Mnohdy je provozování vrcholového sportu časově, materiálně i finančně velmi náročné.

Zatímco vrcholový sport se primárně zaměřuje na dosahování maximálních výkonů a vítězství nad soupeřem realizovaných na bázi profesionální s dosažením ekonomického efektu (Lorencová, 2012 [online]), amatérský sport se vyvinul především pro požitek ze samotného soutěžení. Element výhry a její důležitost nebyly až tak klíčovým faktorem, jak dokazuje definice Čecháka a Linharta z osmdesátých let minulého století. V posledních letech však dochází k velkému posunu. Hranice, která se mezi masovým a vrcholovým sportem v průběhu dvacátého století vytvořila, se postupem času ztenčuje. Mluvíme zde o takzvané „deamaterizaci sportu“ (Waddington, 2000, s. 123). Amatérští sportovci se stejně jako profesionálové začínají orientovat především na výkon a výhru. Waddington tento jev připisuje na vrub internacionalizaci sportu a globalizaci. V dobách, kdy byly společnosti rozmělněny na regionální uskupení, neměli amatérští sportovci příliš možností měřit síly s jinými, geograficky vzdálenými. V dnešní globalizované společnosti, kde se unifikují pravidla sportů a jsou k dispozici vyspělé komunikační prostředky a transport, roste zájem sportovců poměřovat se s jinými, a tedy i jejich soutěživost. Proto se dnešní amatérský sport co do přípravy, tréninků a různých technologií postupně srovnává se sportem profesionálním. Amatérský sport může dokonce dnes danému jedinci vynášet slušné finanční prostředky, a že není profesionální, je jen legislativní problém.

2.4. Sport jako sociálně kulturní fenomén

Sport je produktem společnosti. Vznikal a rozvíjel se v určitém sociálně kulturním prostředí. Vedle příznivých sociálních, kulturních a ekonomických okolností je ke sportovnímu mistrovství třeba i souhrn osobních vlastností, dispozic, duševního a fyzického stavu. Můžeme konstatovat, že sportovní výkony jsou schopnosti zdokonalené především prostřednictvím tréninku, během kterého se stanou nedílnou součástí sportovcovy přirozenosti.

U většiny vrcholových sportovců se jejich život vymyká stereotypům platným v dané společnosti. Sportovec se často musí vypořádat s naivními představami laické veřejnosti, která u sportovců předpokládá redukované spektrum životních hodnot a zájmů. (Čechák, Linhart, 1986, s. 143)

Činnost sportovců odráží relevantní sociální podmínky. Sport je zároveň formou kolektivního jednání, které se týká velkého množství lidí. Ti jsou spojeni vzájemnou sítí vztahů a vytvářejí zvláštní formy sportovních produktů a výkonů. Úkolem sociologie je tuto síť popsat a pochopit. Sociologové se snaží rozpoznat význam sportu v širokém kontextu a posoudit jeho společenskou důležitost. Pochopení tohoto sociálního fenoménu současného světa je do určité míry limitováno omezenými možnostmi.

Vztah společnosti a sportu je velmi často rozporuplný a odráží různost pohledů na svět, hodnotové směřování, politické postoje či ideologická východiska. Pro někoho může být sport alfou a omegou jeho aktivně zaměřeného životního stylu. Další pasivně přijímá sport jako vzrušující formu rozptýlení. Pro jiné je pouze okrajovou každodenností, i když sport může plnit funkci nejlepší náplně volného času lidí, protože působí pozitivně nejen na fyzickou, ale i na psychickou stránku člověka, dopřává mu určitým způsobem odreagování a je zdrojem nově načerpané energie.

Sport má také určitou podobnost s náboženstvím (např. společnými znaky obřadnosti). Podobně jako náboženství je institucionálně organizován a formálně předváděn. Oba jevy jsou spojeny s naprostým obětováním se a asketizmem při dosahování cílů. Dále jde o respekt před mystériem vlastního těla a ducha, víra v sebeovládání a smysl pro přátelství.

Při zkoumání sportu jsou používány různé přístupy, které záleží na tom, zda sport zkoumáme jako specifickou pohybovou aktivitu či jako sociálně kulturní fenomén, který je zakotven v sociálních, kulturních, ekonomických a politických vazbách společnosti. (Sekot, 2004, s. 141)

Sport v současnosti integruje řadu různých činností, na kterých se podílejí subjekty z takových oblastí lidské činnosti, že se jejich cíle mohou výrazně odlišovat od vlastních sportovních aktivit. Jedná se například o podnikatele, politiky, manažery, právníky a především členy realizačních týmů.

Pokud se zaměříme na strukturu sportovního světa, uvidíme širokou paletu vzájemně prostupných jevových stránek počínaje kategorií soužití a spolupráce a problematikou moci, vlivu a ovládní konče.

Pro pochopení fenoménu sportu je třeba analyzovat relativní autonomie vzhledem k ostatnímu světu a také postihnout diferencované formy kooperace a konfrontace, které tyto formy vztahů doprovázejí.

Sport je sítí složitých vazeb a je propojen se světem velkého byznysu a politiky. Soudobý sport je provázen sítí vzájemných závislostí, které jsou poznamenány nerovností mocenských vztahů.

Sportovní svět se v současnosti také vypořádává s podporou sportování postižených sportovců či vyznavačů extrémních a alternativních sportů. Stoupá také popularita některých sportovních odvětví. Zejména se jedná o sporty globálně mediálně prezentované. Rovněž oblečení původně určené pro sportovní činnost se dnes mění ve volnočasové a přitahuje zájem spotřebitelů i výrobců v celosvětovém měřítku. Z pohledu sociologie jsme tedy svědky globálního oběhu sportu jako nástroje masové společnosti.

Je třeba přiznat, že ke sportu se váže i mnoho negativních jevů. Mezi negativní jevy sportovního světa, tak jak ho známe dnes, patří bezesporu sázení, korupční aféry a nejdiskutovanější problém posledních let, doping. Je velmi těžké posoudit, jestli je jeden problém závažnější než druhý, protože se tyto negativní jevy projevují odlišně v závislosti na čase a místě, kde se odehrávají.

První dva negativní aspekty sportu, jež jsou zde zmiňovány, sportovní sázení a korupční aféry, jsou víceméně propojeny. Sportovní sázení v mnoha případech vyúsťuje v korupční aféry, jak je známe z dnešních médií.

2.4.1. Sázký

Sportovní sázení obecně spočívá v odhadnutí výsledku utkání sázkařem. Sázkař nejprve vloží určitý peněžitý vklad a vybere utkání, na které chce vsadit. Odborník (tzv. bookmaker) kurzy stanovuje na základě pravděpodobnosti toho, že nastanou.

Sázkař se řídí kurzy, které jsou k dané události vypsány. Peněžitý vklad je v případě výhry znásoben kurzem, který odpovídal danému utkání. Čím nižší kurzy jsou vypsány na dané mužstvo, tím je větší pravděpodobnost, že právě tento tým uspěje. Na outsidersy jsou většinou vypsány velmi vysoké kurzy, které lákají lidi k zariskování.

Právě takováto utkání jsou zneužívána podvodníky, kteří v nich nalézají vidinu snadného zisku. Dochází k ovlivňování aktérů utkání nebo šéfů favorizovaných klubů, aby zápas vypustili za určitou odměnu. Někdy dokonce i samotní hráči dokonce sázejí na vlastní výsledky, a pak v průběhu hry ovlivňují průběh zápasu, což je nedovolené a po zjištění viníka by mělo následovat potrestání daných jedinců, popřípadě jejich vyloučení ze světa profesionálního sportu.

2.4.2. Korupce

Korupce spočívá ve zneužití postavení nebo funkce jedince k jeho osobnímu prospěchu. Vyznačuje se podplácením, úplatky a vydíráním. V dnešním světě je možná známá více korupce politická, ale lidé, kteří sledují sport častěji, vědí, že korupční aféry jsou v dnešním sportu na vzestupu. Korupce ve sportu je velmi organizovaná, proto a je těžké ji odhalit, a tak je uplácení zápasů na denním pořádku.

Dalším, i když zdaleka ne posledním negativním aspektem soudobého sportu je doping, který je v posledních letech z uvedených průvodních škodlivých jevů medializován nejvíce.

3. Doping

Doping je tedy v dnešní době pravděpodobně nejdiskutovanějším neduhem sportu. I naprostí laici či lidé, kteří se o sport příliš nezajímají, mají alespoň malou představu o tom, co doping ve sportu znamená.

Každý dopingový skandál úspěšného známého sportovce vyvolává velký zájem médií i veřejnost. Dopingová problematika je však velmi složitá a je třeba oprostit se od laického pohledu, jenž je většinou velmi zjednodušující a jednostranný. Tato část práce rozebere některé aspekty dopingu. Doping je potřeba nejdříve definovat a zjistit, jak na něj pohlížejí některé sociologické teorie. Je nutné též zaměřit se na historii dopingu a některá kontroverznější témata, a to především proč sportovci dopují a jak na ně pohlíží společnost.

Je zarážející, že i mezi amatéry a rekreačními sportovci se začalo šířit užívání dopingových látek. Tito sportovci nejsou podrobováni žádným antidopingovým kontrolám a nejsou postihováni žádnými tresty. O motivech takového jednání se můžeme jen domýšlet. Může to být i výrazem výše zmiňované deamaterizace sportu. Sportovci přestane stačit, že mu sport přináší radost z pohybu a chce se dostat na vyšší výkonnostní úroveň. Paradoxně se může dostat do začarovaného kruhu, kdy je stresován svými výsledky nebo špatným tréninkem a užíváním dopingových látek si škodí (postupně se snaží vylepšit svou výkonnost všemi možnými prostředky, ale zároveň si tak poškozuje zdraví). Zranění, jež si nevhodným tréninkem amatér přivodí, mohou být často vážnější než u vrcholových sportovců, kteří jsou pod drobnohledem trenérů, fyzioterapeutů a lékařů.

3.1. Definice dopingu

Dle obecné definice se za doping považuje užití látky (např. anabolického steroidu nebo erythropoetinu) či techniky (např. krevního dopingu), která nezákonně zvyšuje sportovní výkon jedince (Doping, 2013 [online]).³ Světová antidopingová agentura (WADA – World Anti-Doping Agency) definici potom poněkud rozšiřuje. Doping je

³Definition of doping: the use of a substance (as an anabolic steroid or erythropoietin) or technique (as blood doping) to illegally improve athletic performance.

porušení jednoho či více antidopingových pravidel, která v článku 2.1 až 2.8 stanovuje Světový antidopingový kodex WADA (World Anti-Doping Code, 2003).⁴ To znamená, že již například odmítnutí antidopingové kontroly nebo nedostavení se k ní na vyzvání je bráno jako doping.

O poněkud přesnější definici se do roku 1999 snažil Mezinárodní olympijský výbor: „[Doping je] podání nebo užití jakékoli tělu cizí látky nebo přirozené látky v abnormálním množství nebo vpravené do těla abnormálním způsobem, a to se záměrem umělým či nepoctivým způsobem zvýšit výkon sportovce v soutěži.“ (Knopp, Thomas, Wang, Bach, 1997, s. 375 - 377)⁵ Toto užší vymezení naráží ale na několik problémů. Co je například látka „cizí tělu“? Je to v přírodě přirozeně se vyskytující marihuana, tělu vlastní hormon testosteron, jež jsou běžně zahrnovány na seznam zakázaných látek, nebo spíše uměle vyrobený ibuprofen, který je vesměs povolený? Podobné otázky pak vyvolává formulace „abnormální množství“ (Coakley, Pike, 2009, s. 186). Podobné nejasnosti ztěžují přesnou identifikaci podpůrných látek, jež by měly být v určitém sportu zakázány. Hlavní problém je v tom, co se dá označit za normální a co naopak za nefér (proti konceptu fair play) a proti přírodě. Tyto nejasnosti vedly Mezinárodní olympijský výbor k opuštění této definice, nyní se přiklání k výše uvedené definici Světové antidopingové agentury.

3.1.1. Podpůrné prostředky

Podpůrné prostředky, jež sportovci užívají, jsou velmi různorodé. Mohou být legální, např. výživové doplňky, vitaminy, minerály či kreatin, i nelegální, a to zejména anabolické steroidy, růstový hormon, prohormony, stimulantia atd. (Grasgruber, Cacek, 2008, s. 391 – 453). Přesný výčet podpůrných látek je takřka nemožné sestavit, zejména vzhledem k jejich širokému záběru, může se totiž jednat o látky od kofeinu až po heroin. Může jít o látky neškodné či nebezpečné, přírodní nebo

⁴ Doping is defined as the occurrence of one or more of the anti-doping rule violations set forth in Article 2.1 through article 2.8 of the World Anti-Doping Code.

⁵ [Doping is] the administration or the use by a competing athlete of any substance foreign to the body or of any physiological substance taken in abnormal quantity or taken by an abnormal route of entry into the body, with the sole intention of increasing in an artificial or unfair manner his performance in competition.

syntetické, sociálně akceptované i nikoli, užívané běžně či zřídka (Coakley, Pike, 2009, s. 209).

Látky dopingového charakteru se liší také tím, na kterou složku sportovního výkonu mají mít vliv. Může jít o nárůst síly či vytrvalosti sportovce, rychlejší regeneraci po výkonu a podobně. Některé z těchto látek jsou zakázány úplně, jiné pouze v době oficiálních soutěží (Nutrend, 2006 – 2010 [online]).

Právě kvůli vysokému počtu dopingových látek existuje pro každé odvětví sportu jiná směrnice, která určuje, co povoleno je a co není. Sportovec sám má potom povinnost vědět, že žádná taková látka, která je uvedena v seznamu pro daný sport, v jeho těle není. Výsledek požití takové látky je irelevantní, určující je její prokázaná přítomnost v těle testované osoby. Seznamy zakázaných látek se každý rok aktualizují, obnovují a doplňují. Jednotlivé sporty a soutěže jsou různě shovívavé k nedovoleným látkám, záleží na typu sportu, co který z nich toleruje nebo zakazuje.

3.1.2. Doping, léky, drogy

V životě nesportovce se s pojmem doping prakticky nesetkáme. Když nám lékař předepíše rozličné typy léků, vnímáme jeho medikaci i své užívání těchto léků jako přirozené a normální. Není běžné příliš zkoumat, jaké má lék složení předtím, než si jej vpravíme do těla. Stejně tak je poměrně časté, že studenti či lidé s fyzicky nebo psychicky náročným zaměstnáním užívají různé podpůrné prostředky, může se jednat o produkty s vysokým obsahem kofeinu, taurinu apod. Vždyť někteří rodiče kupují svým dětem kromě různých potravinových doplňků i například energetické nápoje, aniž by byli informováni o jejich složkách či účincích. Profesionální sportovec, jak již bylo uvedeno, však musí mít absolutní přehled o tom, jaké látky se mu do těla dostávají. Pakliže tuto povinnost zanedbá, vystavuje se riziku vážného ohrožení své kariéry. Doporučuje se proto, aby se pokaždé, když chce užít jakýkoli lék či potravinový doplněk, poradil s týmovým lékařem, který je povinen mu doporučit pouze takové léky, prostředky podporující výkon nebo tělesné zdraví, jež nejsou na seznamu zakázaných látek pro ten typ sportu, kterému se sportovec věnuje. Dále je lékař povinen stanovit i dávkování takového prostředku tak, aby ani jeho

množství neohrozilo kariéru či dobrou pověst sportovce při případné protidopingové kontrole.

Mezi zakázané dopingové látky patří samozřejmě i ty, které známe jako návykové látky a pro které je ve společnosti název drogy. Nelegální omamné látky mají však s dopingem mnoho společného, i když se důvody pro braní dopingu a návykových látek odlišují. Společným znakem mohou být pocity, které drogy nebo prostředky, jež sportovci berou pro zlepšení svých výsledků, navozují, dále také jejich podobné chemické složení. Přestože tyto látky většinou nemají pozitivní vliv sportovní výkon, bývají na seznamu zakázaných látek pro svou vysokou nebezpečnost. Jedná se o heroin, kokain, efedrin, ale například i marihuanu, která je sice zařazována mezi takzvané lehké drogy, může však být drogou startovací, jež připraví cestu těm dříve uvedeným. Česká republika bohužel patří mezi ty státy, kde je užívání marihuany mezi mladými lidmi, kteří tvoří většinu profesionálních sportovců, nejrozšířenější. Mnoho z nich již doplatilo na to, když ji nerozvázně užívali ve svém volném čase. Nález tetrahydrocannabinolu (THC) v krvi může totiž pro aktivního sportovce znamenat pozastavení činnosti až na dva roky a doprovází jej i jiné důsledky, většinou pošramocení pověsti, a tím pádem také odchod sponzorů, kteří jsou pro jeho další sportovní kariéru velmi důležití. Na tomto místě je také potřeba zdůraznit rozdíl mezi užíváním dopingu a návykových látek, které mají navozovat změněný stav mysli. Tyto dvě věci nelze srovnávat, i když tak lidé často činí. Motivace k braní dopingu a návykové látky je se však výrazně odlišuje.

Postihy za užití návykových látek se liší v různých sportovních odvětvích a také v jednotlivých státech. Někde jsou místní ligy k užívání lehkých drog mnohem benevolentnější a sportovce testují jen zřídkakdy, jinde dokonce např. pravidla dovolují, aby byl sportovci trest udělen až poté, co byl třikrát po sobě testován pozitivně na přítomnost lehkých drog.

Navíc v reálném životě vrcholových sportovců jejich nejbližší okolí, vedení týmu, samotní trenéři nebo spoluhráči na ně mají největší vliv, a to též co se dávkování zakázaných medikamentů týče. Sportovec může podlehnout tlaku, který většinou bohužel pochází právě z jeho nejbližšího okolí, a sáhnout po dopingu. Dokonce

i zvířatům, která jsou chována pro čistě závodní účely, jsou vpravovány do těla látky podobného charakteru, málokdo se ale jistě pohoršuje nad tím, že zvířata dopují. Je v tom, ale podstatný a viditelný rozdíl. Zvířatům nic jiného nezbyvá, ona o sobě nerozhodují ani nemohou pochopit a akceptovat pravidla. Sportovci však ano a také se víceméně svobodně rozhodují o užívání jejich sportem nedovolených prostředků.

Když mluvíme o dopingu, široká veřejnost tento pojem spojuje především s vrcholovými sportovci, a nejvíce pod drobnohledem sportovci známí, kteří se dennodenně objevují v médiích a laický je divák má na očích.

3.2. Historie dopingových látek

Historické kořeny dopingu sahají k samému počátku lidské civilizace, i když v té době nebyl pojem doping používán. Lidé však poznali povzbuzující účinky přírodních látek a výtažky z rostlin a hub byly využívány při náboženských obřadech a rituálech, kdy daného jedince přivedly do „vyššího stavu“, nebo v případě, že potřebovali podávat extrémní fyzické výkony, například dlouhé pochody, vysokohorské výstupy apod. Výtažky z bylin navozovaly stav opojení, zaháněly strach, oddalovaly únavu a stupňovaly agresivitu. Doping tedy doprovázel fyzickou aktivitu či „sport“ již od doby jeho vzniku.

Už na čínské rytině z třetího tisíciletí před naším letopočtem je zachycen císař, jenž žvýkal rostlinu *Ephedra vulgaris*, která obsahuje efedrin, jenž je dodnes nejen ve sportu používán jako povzbuzující látka (Hnízdil, 2000, s. 13, také viz aféra Linforda Christieho na Olympijských hrách v Soulu zmiňovaná níže).

Původní obyvatelé Peru žvýkali listy rostliny *Erythroxylon coca*, což jim umožňovalo překonávat velké vzdálenosti ve vysokohorském terénu. Domorodci v Jižní Americe a Africe často společně s výtažky rostlin požívali alkohol a tabák, které účinky halucinogenů a opiátů ještě zesilovaly.

Od doby, kdy vítězové sportovních klání začali získávat slávu, uznání, společenské postavení a peníze, se sportovci pokoušeli získat svou převahu nad soupeři i za cenu požití všemožných prostředků, které pomáhaly zvyšovat jejich výkonnost.

Zneužívání těchto látek se nejvíce rozvinulo až v novověku, neboť středověk, jak již bylo uvedeno, sportovním kláním příliš nakloněn nebyl.

Masovější rozvoj sportu nastal až v devatenáctém století a od tohoto období se také množí zprávy o sportovcích, kteří používali podpůrné látky, jež měly zlepšit výkonnost nebo otupit bolest při extrémních fyzických výkonech, a z tohoto období pocházejí i zprávy o nejrůznějších prostředcích, jimiž si sportovci tyto výkony či výkonnost zlepšovali. Nastalo období tzv. „chemizace sportu“. Sportovci užívali především opium, směs opia a heroinu, kofeinové tablety, strychnin a brandy. Oblíbené byly i masti s kokainem, které tlumily bolest. Roku 1866 [1896] umírá první známá oběť dopingu. Cyklista Arthur Linton, jenž zemřel během závodu Paříž - Bordeaux po požití strychninu. V oficiálním dokumentu by pojem doping poprvé použit již o tři roky později. Takto záhy po prvních novodobých olympijských hrách začala nová etapa sportovního soutěžení se všemi jeho průvodními jevy včetně dopingu. (Hnízdil a kol., 2000, s. 17)

Užívání povzbuzujících drog je známo též od první poloviny dvacátého století z vojenského prostředí, které bylo s vývojem sportu velmi úzce spojeno. Látky měnící vnímání zajišťovaly v boji zvýšení agresivity při současném odstranění strachu a pudu sebezáchovy. Snad všemi armádami na světě byl k tomuto účelu zneužíván alkohol, později byly vojákům podávány uměle vyrobené amfetaminy, hlavně pervitin a benzedrin, jež byly vyvíjeny především v průběhu druhé světové války (Donohoe, Johnson, 1982, s. 24. Cit. In: Waddington, 2000, s. 114). Do chemického průmyslu byly investovány velké finanční zdroje. Po válce se řada těchto látek objevila na trhu, což znamenalo masové rozšíření těchto látek ve společnosti, čehož začali v hojné míře využívat i sportovci (Verroken, 1996, s. 19. Cit. In: Waddington, 2000, s. 114).

Od sedmdesátých let dvacátého století se začínají objevovat dopingové skandály spojené s anabolickými steroidy, a proto se jako reakce na nastalou situaci od osmdesátých let začínají zavádět pravidelné dopingové kontroly, které jsou většinou spojovány s velkými mezinárodními událostmi (Olympijské hry, mistrovství světa a mistrovství jednotlivých kontinentů).

3.3. Teorie dopingu

Existuje několik teoretických přístupů, které se snaží vysvětlit, proč se sportovci k dopingu, stejně jako k jiným odchylkám (deviacím) v chování, uchylují.

3.3.1. Funkcionalismus

Dle této teorie celá společnost sdílí stejné nebo minimálně podobné cíle a hodnoty své kultury. I cesty jak těchto cílů dosáhnout jsou společensky dané. Jedinci, kteří si tyto hodnoty neosvojí a odchylují se od nich, jsou považováni za vyvrhely. Společnost neviní ani tak je samotné jako celý systém, který podle nich selhal, protože všechny lidi měl naučit sdílet stejné hodnoty.

Protože všichni nesdílíme stejné představy o tom, co je cílem určité činnosti, v našem případě sportu, vnímání hranic přijatelného a nepřijatelného je velmi individuální. Pakliže jedinec vidí jako cíl sportovní aktivity výhru, bude některá porušení pravidel hry považovat za akceptovatelná, pomohou-li mu vyhrát. Člověk, pro kterého je smyslem hry fair play, bude porušení pravidel vždy vnímat jako deviantní chování. Právě zde pak nastává problém, že nesdílíme-li všichni bez výjimky představu o tom, jak by měl sport ideálně vypadat, nebudeme ani deviaci v chování definovat stejným způsobem.

Dalším problémem je, že zastánci teorie funkcionalismu chtějí více pravidel, zákazů a co nejtvrďší tresty „provinilcům“. Důvody, proč lidé pravidla porušují, jsou velmi komplikované, a proto je problematické všechny dopující sportovce považovat za morálně zkažené či bezcharakterní. Příliš restriktivní přístup navíc nezřídka vede k přílišné konformitě, zakazuje kreativitu a změnu, což je nežádoucí. (Blackshaw, Crabbe, 2004, s. 18 – 20, Coakley, Pike, 2009, s. 176 – 178.)

3.3.2. Teorie konfliktu v oblasti sportu

Podle této teorie je pořádek ve společnosti nastolován nevelkou skupinou vlastníků většiny výrobních prostředků, a to především v souladu s jejich ekonomickými zájmy. Společenské normy tedy odrážejí zájmy těchto lidí a takové chování, které je porušuje, je vnímáno jako deviantní. V oblasti sportu jsou to nejbohatší sponzoři nebo majitelé klubů, kteří jednají ve svůj prospěch a sledují vlastní cíle, jež se však

liši od zájmu sportovců samotných. Zastánci teorie konfliktu vidí odchylky v chování sportovců jako výsledek diskriminačních pravidel, která nastavují právě sponzoři a majitelé klubů. Sportovci jsou představováni jako oběti tohoto nespravedlivého systému.

Tato teorie nemůže vysvětlit doping tam, kde nad sebou sportovci nemají vlastníky či štědré sponzory a sami vládnou mocí vytvářet pravidla. Je problematické vidět za všemi formami deviantního chování jen ekonomické motivy, je třeba vzít v úvahu též další faktory. (Coakley, Pike, 2009, s. 178 – 179.)

3.3.3. Konstruktivismus a kritické teorie

Protože realitu zcela nevystihuje ani jedna z dříve zmíněných teorií a protože všechny deviace v chování sportovců není možné vykládat ani jako morální selhání, ani jako výsledek viktimizace sportovců, bylo potřeba přijít s alternativním vysvětlením. O to se snaží právě teorie konstruktivistické, které se zaměřují na jednotlivce. Jak jedinec vnímá realitu je určující v tom, jakým způsobem sám „konstruuje“ definice deviací v chování. Tento přístup akceptuje, že normy se mohou měnit a že mají různou platnost v různých časoprostorových konotacích. Co se zdá normálním teď a tady, by bylo vykládáno jako deviantní za jiných okolností, na jiném místě či v jiném čase (Coakley, Pike, 2009, s. 184). Za příklad můžeme brát dva atlety na Letních olympijských hrách v Soulu roku 1988. Kanadský sprinter Ben Johnson přišel o zlatou medaili v běhu na 100 metrů, když byl pozitivně testován na anabolické steroidy. Po stejném závodě byl také Linford Christie pozitivně testován, tentokrát na efedrin, podařilo se mu však přesvědčit komisi, že se látka vyskytovala v ženšenovém čaji, který před zápasem požil, a že tedy nepodváděl úmyslně. Oba sportovci byli pozitivně testováni na přítomnost zakázaných látek v témže závodě, jejich motivy však byly komisí vyhodnoceny rozdílně, proto i následky se pro oba lišily. (Coakley, Pike, 2009, s. 180 – 185.)

Pro konstruktivisty jsou normy i definice deviací konstruovány sociálně, proto nejsou univerzálně platné a je třeba je posuzovat podle momentálních okolností a zasazovat je do správného kontextu. Tento přístup také hojně využívá pojmů *underconformity* a

overconformity při vysvětlení deviantního chování ve sportu, především v problematice užívání podpůrných prostředků nebo jiných typů extrémního chování.

Termín *underconformity* by se dal stručně vysvětlit tak, že lidé ignorují, odmítají nebo porušují normy, které jsou společností vesměs sdílené. Projevem *underconformity* jsou například sexuální násilnosti, potyčky v barech apod. Pokud je toto nedostatečné podrobení se normám ve společnosti rozšířené, dochází k anarchii.

K *overconformity* naopak dochází, pokud lidé bezhlavě přijímají pravidla, která dovádí až do krajnosti. Někteří lidé mohou být tak oddáni své práci, že už nerozeznávají hranice zdravého rozumu. Společnosti, kde je *overconformity* příliš rozšířená, nazýváme fašistickou.

Underconformity i *overconformity* mohou být velmi nebezpečné jak pro jimi postižené jedince, tak pro jejich okolí, stejně jako jsou anarchie i fašismus nebezpečné pro společnost. Ve sportu lidé považují za odchylku či deviaci většinou jen to, co Coakley nazývá *underconformity*, ale ignorují *overconformity*, která ovšem může mít na zdraví sportovců ještě více devastující vliv.

Overconformity je v dnešním sportu je velmi častým jevem. Studie prokazují, že sportovci jsou často tak oddáni svému řemeslu, že ztrácejí pojem o rozumných mezích, a to jak v rámci samotného tréninkového procesu, vlastního sportovního výkonu, nebo dokonce ve styku s vlastní rodinou. Nezáleží jim na ničem jiném, nevnímají okolí, zároveň mají i problém sblížit se a stýkat s někým jiným než s vlastními týmovými kolegy.

Sportovci bývají své sportovní disciplíně oddáni více než čemukoliv jinému. Musí čelit abnormálním nárokům, jejich zdraví jde většinou stranou a mají stoprocentní důvěru ve své spoluhráče. Tyto vztahy mezi týmovými kolegy jsou klíčové například i v procesu užívání podpůrných látek, kdy se sportovcům takové chování zdá naprosto normální a běžné, není to pro ně nic, co by se mělo vymykat kontrole a normálnímu životu, protože jejich sociální skupina sdílí stejný životní styl, hodnoty a postoje (Coakley, Pike, 2009, s. 184).

Sportovci usilují o mimořádnost. Chtějí být ti nejlepší a to se jim daří jen díky nejlepším výsledkům, pro které mnohdy udělají více, než je pro ně zdravé, například ignorují bolest, hrají se zlomenými končetinami, nadužívají léky tlumící bolest atd. Překonávání takových překážek vnímají jako součást svého zaměstnání. Právě takové sportovce mívají trenéři a fanoušci nejraději, protože jejich oddanost sportu je na první pohled zřejmá. Pro společnost jsou hrdinové, kteří překonávají sami sebe a nedají se porazit překážkami. Každou bariéru se snaží překonat, ať to stojí, co to stojí. Takové chování je ale samozřejmě extrémní, deviantní.

Coakley a Pieová upozorňují na paradox, kdy jsou sportovci odmítající normy a etiku trestáni, zatímco ti, kteří překonávají normy až za hranici zdravého rozumu, jsou vychvalováni a dáváni za příklad, i když při tom riskují zdravím, či dokonce životem. V médiích jsou opěvováni jako hrdinové. Každý extrém však něco stojí. Vrcholoví sportovci, kteří užívají podpůrné látky nebo látky na tlumení bolesti, si neuvědomují, jaké to bude mít následky po konci jejich možná slavné kariéry. Extrémně proslavit se přitom dokáže jen malá hrstka z nich.

3.3.4. Důvody pro *overconformity* ve sportu

Být vybrán do elitního týmu a sportu často závisí na ochotě až přehánět psaná pravidla a podrobovat se normám sportovní etiky až za hranici rozumu, což trenéři oceňují a tyto sportovce prezentují jako vzory pro celou společnost.

Sportovci na tom nevidí nic zvláštního nebo nenormálního, naopak jim přijde, že to k danému sportu nezbytně patří, a že obyčejní lidé žijí nudné životy a neotestují si tak své limity. Ne všichni sportovci se však dokáží podobným způsobem obětovat (Coakley, Pike, 2009, s. 191).

Overconformity postihuje většinou ty, kteří svůj úspěch a budoucnost vidí bezvýhradně jen ve sportu. Býti sportovcem zahrnuje jak fyzickou složku, tak i složku sociální, což je velmi důležité. Spoluhráči drží spolu, a tak co se zdá jako přehánění tréninkových dávek a snášení bolesti, je už pro ně normální. Nepřipadá jim to divné. Běžná veřejnost to však bere z jiného pohledu a hodnotí takové jednání jako neakceptovatelné. Sportovci spolu zkoušejí limity, což vazby mezi nimi

navzájem upevňuje, zároveň je to však odděluje od běžné populace a sportovci vědí, že ostatní nemohou jejich situaci zcela pochopit. Jen hrstka lidí na světě může dělat to, co jiní nedokáží, ale stojí za tím dennodenně tvrdá dřina, kterou diváci nevidí a neuvědomují si ji až v takové míře. Sportovci se cítí být jedinečnými a mimořádnými, což jim dává pocit velké moci. (Coakley, Pike, 2009, s. 185 – 197.) Vidí se v televizi a na internetu každý den, a proto jim připadá, že se vymykají běžné společnosti. (Coakley, Pike, 2009, s. 185 – 197.) To vše úzce souvisí s užíváním podpůrných látek.

3.4. Důvody užívání dopingu

Sport má v dnešní době velký vliv na to, jaké má daný jedinec postavení ve společnosti. Úspěšní vrcholoví sportovci mají velké uznání a zaujímají nejvyšší příčky v rámci sociálního žebříčku (Nekola, 2000, s. 10). I to může být motivací některých hráčů NFL (Národní liga amerického fotbalu), kde jsou známy případy, kdy hráči požívají až nesmyslné množství podpůrných prostředků. Aplikují si je nitrožilně, aby byl jejich výkon maximální. Jsou ochotni riskovat svůj život a obětovat zdraví na úkor pouhých několika sezón, protože být fotbalovým hráčem je od malička jejich snem. Někdy hráči nastupují k zápasu i přes různé zlomeniny končetin, otřesy mozku a jiné. Jsou to chodící hory svalů, kterým by rychlost záviděli i mnozí profesionální atleti. To samozřejmě vyvolává řadu nezodpovězených otázek, například: jaká může být životnost takovýchto lidí? Někteří začínají mít vleklé a těžké zdravotní problémy už během své kariéry a jejich životnost je velmi omezená. I přesto jim stojí za to prožít chvíle na výsluní i za cenu nejvyšší.

Sportovci chtějí mít co možná nejlepší výsledky, a tím i kvůli komercializaci dnešního sportu logicky vzato vydělávat více peněz a získat více sponzorů, což je naprosto přirozené. Navíc se sportovci ocitají pod drobnohledem, neboť jejich výkony sleduje velké množství lidí. Jsou vystaveni obrovskému tlaku – ze strany svého nejbližšího okolí, médií, sponzorů a fanoušků. Nemohou si dovolit selhat, a proto pro dosažení co nejlepších výsledků udělají vše, co je v jejich silách. Bohužel mnohdy i za cenu požití zakázaných látek.

Není také možné spokojit se pouze s vysvětlením, že sportovcům chybí určité morální hodnoty. Užívání zakázaných látek je vlastně typ *overconformity* jednání. Sportovci užívají takové prostředky, protože slepě přijímají jim předkládané normy a přehánějí je až za hranice lidskosti.

Po dopingu sahají častěji i sportovci vyššího věku, kteří už přirozeně ztrácejí svou výkonnost a za každou cenu se chtějí udržet v úzké špičce nejlepších. Mají takový vztah ke svému řemeslu, kterému odevzdali celý život, že si nedokáží ani představit, že by mohli pomalu s kariérou skončit.

Je jasné, že mnoho profesionálních sportovců do styku s dopingem nikdy ani nepřišlo nebo odmítli látky podobného charakteru brát, je ale jasné, že existuje právě i taková skupina sportovců, kteří jsou svému sportu tak oddáni, že toto riziko podstoupí, i když tuší, jaké to může mít následky.

4. Doping v právu a politice

4.1. Právní úprava dopingu

Program boje proti dopingu je globální záležitostí. Nejvyšší institucí v tomto boji je Mezinárodní olympijský výbor. (Sluka, 2007, s. 38) Ten v boji proti dopingu spolupracuje s národními organizacemi všech zemí a je vůči nim nadřazen. To znamená, že všechny země by měly mít svůj základ ve stanovách a dokumentech Mezinárodního olympijského výboru a mezinárodních institucí, které tento problém řeší.

Mezi hlavní dokumenty v boji proti dopingu patří:

Světový antidopingový kodex

- základní dokument antidopingového programu, který sjednocuje pravidla všech sportovních organizací a institucí na celém světě
- zahrnuje novou definici porušení antidopingových pravidel
- novelizovaný byl přijat na světové konferenci v Madridu 2007 s platností od 1. ledna 2009
- ADV ČR přijat 6. června 2003; v ČR nabyl účinnosti vydáním Směrnice pro kontrolu a postih dopingu ve sportu 1. června 2004; novelizovanou Směrnicí pro kontrolu a postih dopingu ve sportu vydal ADV ČR s účinností od 1. ledna 2009

Mezinárodní úmluva proti dopingu ve sportu UNESCO

- byla přijata Generální konferencí v říjnu 2005, v ČR přijata vládou v červnu 2006 a ratifikována jako mezinárodní smlouva v únoru 2007 po souhlasu obou komor Parlamentu ČR
- jejím cílem je podpořit prevenci proti dopingu a stanovit zásady výchovy a vzdělávání, definovat zákaz používání dopingových látek podle jednotného seznamu
- omezuje dostupnost látek s dopingovým účinkem legislativními opatřeními a podporuje výzkum v oblasti boje proti dopingu a ve sportovní vědě

- posiluje a zintenzivňuje spolupráci signatářských zemí a agentury WADA

Evropská antidopingová úmluva

- Rada Evropy ji vydala v roce 1989, pověřuje bojem s dopingem vládní instituce odpovědné za sport a sportovní organizace

Mezinárodní olympijská charta proti doping

- první z důležitých mezinárodních úmluv o doping, kterou vydal Mezinárodní olympijský výbor v roce 1988
- nový trend boje proti doping založený na nevládní úrovni na manifestované spolupráci sportovních organizací na etickém principu

K mezinárodním úmluvám uvedeným výše se na domácí scéně přidává především Směrnice pro kontrolu a postih doping ve sportu v České republice, která je dohledatelná na webových stránkách: <http://www.antidoping.cz/dokumenty.php>.

4.2. Politika, sport a doping

Nejvíce byl sport propojen s politikou v období studené války, a to především v šedesátých a sedmdesátých letech dvacátého století. To souviselo s konfrontací mezi východním blokem v područí Sovětského svazu a západním kapitalistickým blokem vedeným Spojenými státy americkými.

Boj politických mocností se postupně přesunul z bojišť v periferních částech světa (Korea, Vietnam) do sféry sportovní, kde vládla obrovská rivalita, která předčila všechny ostatní duely. Mezinárodní soupeření sportovců sahalo daleko za hranice sportu, a to především když šlo o duely mezi Západem a Východem. Nic nebylo napínavější než sledovat, která z těchto dvou obrovských mocností bude ve sbírání medailí úspěšnější.

Tento mezinárodní konflikt dospěl až ke kritickému bodu, kdy američtí odborníci zjistili, že sovětským sportovcům jsou do těla vpravovány látky, které extrémně napomáhají jejich svalovému růstu a dělají z nich téměř roboty. Tyto látky měly velmi negativní vedlejší účinky devastující zdraví dopujícího jedince. V některých případech danému jedinci selhávala funkce jater a užívání takovýchto látek někdy vedlo u mužů dokonce i ke kardiovaskulárním problémům, problémům s prostatou nebo třeba náhlým zhoršením stavu pokožky.

Je důležité poznamenat, že užívání takových látek bylo systematickou součástí především sovětské a východoněmecké sportovní politiky, která zahrnovala široké spektrum lidí, počínaje trenéry, sportovními lékaři a vládními úředníky konče. (Waddington, 2000, s. 143)

Používání podpůrných látek bylo považováno za součást určité výzbroje, součást výzkumu, stejně jako diety a cvičení. Pomáhalo lékařům v jejich úsilí vyprodukovat sportovce, kteří budou sbírat medaile. Později Američané zjistili, že se ve východním bloku jedná o užívání růstového hormonu testosteronu, a tak na sebe reakce nenechala dlouho čekat. Američtí lékařští specialisté vytvořili ještě účinnější látku známou jako Dianabol (STEROIDAL. *Dianabol*, 2013 [online]), která byla sice mnohem účinnější, ale také poškozovala zdraví sportovce mnohem více, než si tvůrci Dianabolu mysleli (Waddington, 2000, s. 144). Byl to právě tento steroid, který se stal posléze velmi oblíbeným a šířil se mezi uživatele závratnou rychlostí, takže se jeho rozmach nedal včas zastavit, ačkoliv bylo záhy dokázáno, že má velmi negativní účinky na lidské zdraví. Je hojně užíván i v dnešní době a navíc jsou k mání různé podoby tohoto steroidu.

Bylo by však zavádějící připisovat všechny úspěchy sportovců této doby pouze na vrub nelegálních látek. I jejich kariéry byly založeny na tvrdém tréninku a odříkání. Navíc tehdy ještě nebyly zcela známy vedlejší účinky těchto látek. Seznamy zakázaných látek se teprve začínaly vytvářet a antidopingové kontroly nebyly tak běžné. Sportovci si proto někdy nevědomky zkracovali svůj už tak krátký život polykáním pilulek, které jim předepsal jejich osobní lékař.

Zcela jiný obrázek propojení politiky a sportu nabídlo vyhlášení nezávislosti států subsaharské Afriky. Zde se zrodilo mnoho výtečných sportovců a jejich mezinárodní úspěch tak mnohdy zastínil slabé vlády těchto nových států, které v té době nebyly schopny vytvořit národní identitu. Tyto státy pak byly paradoxně ve světě známy spíše díky výkonům svých sportovců než aktivitou politických elit. (Waddington, 2000, s. 125)

5. Medicínská stránka dopingu

5.1. Vybrané metody dopingu

V této kapitole rozebereme některé metody v dopingu.

Dříve byli příkladem dopujících sportovců především atleti s obrovskou až abnormálně velkou svalovou hmotou, jež byla výsledkem užívání steroidů. Různé steroidy a růstové hormony byly sportovci do těla vpravovány injekční stříkačkou mnohdy i za velmi nehygienických podmínek. Už jen tento zákrok ohrožoval sportovce, jeho zdraví a znamenal riziko přenosu určitých chorob.

5.1.1. Krevní doping

Vzhledem k tomu, že se cíle dopingu v moderní éře změnily, získávají především v atletických disciplínách popularitu nové podpůrné prostředky. Jedním z nich je užívání krevního dopingu, erythropoetinu známého jako EPO.

Krevní doping užívá metodu zvýšení počtu červených krvinek u sportovců zaměřených zejména na vytrvalostní disciplíny (Grasgruber, Cacek, 2008, s. 431). Je založeno na principu tréninku ve vysokohorském prostředí s nízkým tlakem. Sportovci se asi měsíc před závodem odebere přibližně litr jeho vlastní krve a dá se zamrazit. Těsně před závodem se tato krev sportovci nitrožilně vpraví do těla. Organismus se významně okyslíčí a tělo je tak připraveno na velmi náročnou zátěž mnohem lépe. (Hnízdil, 2000, s. 34) Když byla tato metoda vyvíjena, byla brána jako něco přirozeného. Vůbec se nepředpokládalo, že by mohla být vykládána jako podvádění a dopování. Krevní transfuze byly postupem času nahrazeny podáváním hormonu erythropoetinu, jenž stimuluje tvorbu červených krvinek.

Status krevního dopingu se změnil po Olympijských hrách roku 1984, kdy byl zakázán Mezinárodním olympijským výborem. Do té doby býval brán jako forma techniky tréninku pro zvýšení výkonu sportovce, ale v dnešní době je považován za neetický a zdraví škodlivý. V některých případech způsobuje infarkt myokardu a hypertrofii, jež může vést k totálnímu přetížení kostí a svalových úponů. Proto je dnes zakázán a jako dopingová metoda považován za porušení ducha fair-play. V této době jsou lékaři povinni sdělovat sportovcům nebezpečné účinky, které krevní

doping má, a že je tato metoda zakázaná a neměla by být užívána (Waddington, 2000, s. 149).

5.1.2. Genetický doping

Další metodou dopingu, která se začíná používat již dnes, ale ovlivní především sportovce budoucnosti, je takzvaný genetický doping. Tato forma posune doping úplně na jinou úroveň. Je odstrašující, že by lidé měli být geneticky upravováni tak, aby co nejlépe fyzickými parametry odpovídali sportovnímu odvětví, které chtějí vykonávat.

Švýcarsko například vyvíjí způsob genetické modifikace lidských buněk, které by produkovaly EPO. To by mohlo pomoci lidem trpícím nemocemi krve, zároveň by ale šlo o postup velmi jednoduše zneužitelným nepoctivými sportovci. Podobným způsobem by bylo možné přímo v těle „vyrábět“ růstový hormon či proteiny, které ovlivňují vlastnosti svalových buněk. Detekce takovýchto způsobů dopingu by byla velmi nesnadná, bylo by potřeba vyvinout zcela nové, velmi sofistikované způsoby antidopingových kontrol. V současné době by odhalení cizí genové sekvence ve svalech bylo možné pouze za pomoci biopsie, jež je pro sportovce velmi nepříjemná a bolestivá (Grasgruber, Cacek, 2008, s. 452 – 453).

Jsou známy spekulace, že se genetický doping již začal používat v Číně. V čínských laboratořích se prý upravují geny sportovců již ve velmi mladém věku, aby jejich tělo bylo co nejdolnější a schopno co nejvyššího výkonu. Za příklad bychom mohli považovat čínskou plavkyni Jie Š'-wen (Viz příloha č. 1.), které bylo v době letních olympijských her v Londýně roku 2012 šestnáct let, ale svými výkony a časy se blížila nejlepšímu mužskému plavci všech dob, fenomenálnímu Michaelu Phelpsovi (Naish, 2012 [online]).

Tyto příklady vyvolávají mnoho otázek u odborníků i široké veřejnosti. Opravdu je možné, aby tak mladí sportovci, kteří mají mnohem kratší profesionální kariéru, dosahovali světových výsledků? Anebo je na špičkové výši spíše čínská technologie tréninku a různé metody jak posouvat výkonnost svěřenců? V případě Číny a zemí s podobným režimem je však velmi obtížné dobrat se důkazů a takovéto hypotézy

ověřit. Politický systém daných zemí téměř vůbec neumožňuje nahlédnout do jejich plánů a vykonat patřičné kontroly.

5.2. Vývoj sportovního lékařství

Vývoj moderního sportovního lékařství může být vystopován až ke konci devatenáctého století popřípadě prvních desetiletí století dvacátého.

Dnes se moderní sportovní lékařství soustřeďuje především na pozvednutí výkonnosti sportovců, což je hlavní charakteristika, která jej odlišuje od sportovního lékařství počátku dvacátého století. V této době se průkopníci sportovního lékařství na tento aspekt vůbec nezaměřovali. Jejich primárním bylo objevit přírodní zákony, podle kterých tělo funguje. Neprojevovali velký zájem o použití podpůrných látek, protože to, co objevovali v oblasti elitního sportu a všech souvisejících věcech, bylo už tak fascinující (Waddington, 2000, s. 139).

Vývoj sportovního lékařství moderní doby, které se zaměřuje především na způsoby, jak sportovcům pomoci dosahovat lepších výkonů, můžeme zařadit do období poválečného. Tehdy se výrazně změnil vztah mezi sportovní výkonností a sportovním lékařstvím. Především se jedná o období komunismu, kdy tomuto odvětví a jeho rozmachu vládly především dva státy, a to východní Německo a Sovětský svaz, které kladly velký důraz na sportovní úspěchy, jež pojímaly jako součást boje proti západním kapitalistickým nepřátelům. Zdraví sportovců pro ně nebylo prioritou.

Během posledních třiceti let většina zemí zavedla národní organizace zabývající se sportovní medicínou. Sportovní lékařství se v poslední době stalo dobře zavedenou součástí sportovní scény a moderního lékařství.

5.3. Lékaři a doping

Když zmíníme pojem lékař, většinou si každý představí osobu, která určitým způsobem pomáhá lidem. Lékař má svěřené pravomoci a měl by vědět, co si může dovolit. Tak by tomu mělo být i ve sportu. Propletená síť uvnitř struktury sportu, samotných sportovních týmů a organizací je tak spleť, že se v ní běžný člověk a mnohdy ani sám sportovec nemůže vyznat. Maximálně zná své nejbližší okolí, ale celý okruh lidí, kteří stojí za jeho úspěchy je mnohem širší.

A tak i v případě problematiky dopingu a zakazování dopingových látek, popřípadě trestání potenciálních hříšníků, by měla mít osoba s lékařským osvědčením hlavní slovo. Podobný úsudek jistě sdílí většina lidí civilizované společnosti.

Realita ovšem může být kupodivu odlišná, i když to na první pohled není vůbec zřejmé. V oblasti dopingu jsou týmoví lékaři nejdůležitější činitelé. Vztah sportovec – lékař je v dnešní době velmi silného charakteru. Profesionální sportovci jsou na svých doktorech téměř bez výjimky závislí. Vývoj zakázaných látek je vždy o krok vpředu před dopingovými kontrolami a antidopingovou prevencí. Někdy sportovci žijí v dobré vůli, že látka, kterou užili nebo užívají, by například měla jen urychlit svalovou regeneraci. Nemusejí vůbec tušit, že tento preparát obsahuje látky, které právě jejich soutěž shledává nedovolenými a neetickými pro daný sport. Ovšem i zde jako v celém právním systému existuje právní princip, že *neznalost neomlouvá*.

Mnoho lékařů se specializuje přímo na určité sportovní odvětví. Stejně tak mnozí odborníci spojují novodobý doping, který známe dnes (mluvíme o vývoji v druhé polovině dvacátého století až do současnosti) s enormním rozvojem chemického a farmakologického průmyslu. Technologický pokrok byl v posledních letech opravdu obrovský, proto není divu, že i sportovní odvětví vynakládají nemalé finanční částky, jež jsou využívány k vývoji těch nejmodernějších a nejvýkonnějších látek, které maximalizují výkony jedinců. (Waddington, 2000, s. 114)

Právě lékař má na rozdíl od sportovce povědomí o tom, co látka obsahuje, na co se používá, popřípadě její negativní vedlejší účinky, jež mohou v některých případech silně ovlivnit sportovcovu kariéru (Ivan Waddington, 2000: 134). Proto je zarážející, že lékaři v této době nemají větší zodpovědnost ze předepsání látek, jež jsou v daném odvětví nepovolené. Právě lékaři jsou podle průzkumů nejčastějším zdrojem zakázaných látek, které svým klientům předepisují. Za současných podmínek jim nehrozí téměř žádný trest, veškerou odpovědnost nese sám sportovec. V tomhle ohledu by se měly antidopingové regule upravit. Sportovec většinou ve svého lékaře vkládá absolutní důvěru, protože složení užívaných preparátů sám nezná. Obětí se vždy bez výhrady stává pouze sportovec, což není správné. V očích veřejnosti je to obdobné. Lidé u televize vidí pouze vinu pozitivně testovaného sportovce, ale neuvědomují si nic o pozadí tohoto problému, zákulisí týmu a ostatní detaily. Většině lidí stačí k odsouzení sportovce pouze fakt, že byl pozitivně testován na přítomnost zakázané látky v krvi.

Někdy se také stává, že týmoví lékaři poskytnou dopujícímu sportovci alibi prostřednictvím dokumentu, jenž dokazuje, že látky, které jsou normálně dopingového charakteru, mu byly podány z důvodu jeho zdravotních komplikací. Argumentují tím, že takové látky pro něj byly v dané chvíli nezbytné z důvodu jeho zdravotního stavu. Tímto způsobem někteří lékaři kryjí sportovce, což je velmi obtížné odhalit a dokázat.

Jiní týmoví odborníci na lékařskou péči zase poskytují svým svěřencům rady, jak se antidopingovým kontrolám vyhnout a popřípadě jim radí, jak se zachovat aby byli v den kontroly čistí a nedala se u nich žádná z látek cizích tělu dohledat, ačkoli ji požili.

5.4. Antidopingové kontroly

První antidopingová kontrola byla uskutečněna již v 16. století před naším letopočtem. Na sportovních hrách v Thébách závodníci před startem dýchali na rozhodčí, aby bylo vyloučeno požití alkoholu, který byl na závodech zakázán (Hnízdil, 2000, s. 15). Spolehlivé antidopingové testy však byly vyvinuty mnohem později a začaly být používány až při Olympijských hrách v Grenoblu roku 1968.

Posláním antidopingových kontrol je zabránit zneužívání dopingu. Odborníci a speciální týmy, které doping připravují, jsou vždy o krůček před organizacemi, které tyto látky sledují a snaží se dopující sportovce postihnout. Látky se různými způsoby upravují a šíří a jejich spektrum je tak široké, že je jejich odhalení ve světě profesionálního sportu velice obtížné.

5.4.1. Cíle antidopingových kontrol

V prvé řadě by hlavním zájmem antidopingové politiky měla být ochrana zdraví sportovce jako takového. Tlak na zavedení kontrol sílil se stále častějšími úmrtími sportovců, jež byla prokazatelně spojena s dopingem. WADA připomíná především smrt dánského cyklisty Knuda Enemarka Jensena v Římě roku 1960 či Brita Toma Simpsona během Tour de France roku 1967 (World Anti-Doping Agency, 2010, [online]).

Dalším zájmem lidí, kteří vytvářejí pravidla a vykonávají boj proti dopingům je ohled na koncept fair-play, který bude v práci níže detailněji rozebrán (Waddington, 2000, s. 97).

Je možné, že antidopingové kontroly a lobby s nimi spojené sledují také vlastní zájmy. Na antidopingových kontrolách vydělávají farmaceutické společnosti a s nimi spojení lékaři nemalé finanční obnosy, je proto otázkou, zda-li jednou z motivací proč tyto kontroly provádět stále častěji a přísněji, není také jejich finanční aspekt.

5.4.2. Dopady antidopingových kontrol

Jaké dopady má takový boj proti dopingům? A jsou vůbec tyto kontroly a pravidla účinné?

To jsou velmi složité otázky a panují na ně odlišné názory. Někdo může tvrdit, že účinné jsou, jiní lidé zase mají za to, že tyto restriktce mají mnohem horší dopady a vedlejší účinky než si lidé, kteří chtěli proti dopingům bojovat formou zákazů, vůbec mohli představit.

Těmito vedlejšími účinky je myšlen především horší, až zničující dopad na zdraví jedince. Jak již však bylo zmíněno dříve, zdraví jedince by mělo být prvotním zájmem, který by měly antidopingové kontroly sledovat a snažit se ho chránit.

Testování není zcela efektivní, protože je vždy proti vývojářům dopingových látek pozadu. Neodhalí všechny nepovolené látky, navíc jsou některé podezřelé látky přirozeně produkovány vlastním tělem sportovce, což daný test neodhalí (Zorpéte, 2000, Cit.In: Coakley, Pike, 2009, s. 217). Antidopingové kontroly jsou velmi nákladné a vzhledem k jejich diskutabilní efektivitě vyvstává otázka, zda by tyto finanční prostředky nemohly být vynaloženy jinak (Coakley, Pike, 2009, s. 215).

Dalším problematickým aspektem těchto kontrol je podle Waddingtona takzvaný smutný paradox. Vědci kvůli kontrolám vytvářejí stále nové a nové látky, které běžnými kontrolami už nelze podchytit a dopující sportovce odhalit. Tyto látky ale mohou mít pro sportovce mnohem nebezpečnější následky, které je ohrožují v ještě větší míře nežli látky, které se dostaly na seznam zakázaných.

Smutný paradox vyjadřuje fakt, že ať se sportovní federace a antidopingové kontroly všude na světě snaží sportovce od zdravotních komplikací způsobených užíváním látek ohrožujících jejich zdraví ochránit sebevíc, způsobují tak vlastně pouze to, že se ke sportovcům dostávají mnohem nebezpečnější látky, jež mají ještě negativnější dopad na lidské zdraví. Díky absenci nově vytvořených preparátů na seznamu zakázaných látek se sportovci vyhnou postihu. Nově vytvořené látky často nejsou testy vůbec dohledatelné. (Waddington, 2000, s. 94)

Tím pádem snaha o ochranu zdraví jedince nakonec vedla k tomu, že se vyrábějí mnohem nebezpečnější a tělu škodlivější látky, sportovec je tedy proti původnímu smyslu kontrol na zdraví ohrožen. Antidopingové kontroly mají mnohdy opačné dopady, než bylo původně zamýšleno a proč byly v prvé řadě vytvářeny. Vracíme se tedy opět k nastolenému problému, zda je ochrana zdraví stále primárním cílem antidopingových kontrol, nebo má antidopingová politika jiné záměry.

6. Pojem fair play

Pojem dopingu je také velmi úzce spojen s principem fair play. Antidopingové organizace existují mimo jiné, protože sportovec, který látky podpůrné užívá, je oproti svému soupeři zvýhodněn, což je v přímém rozporu s moderním principem férovosti sportu.

Koncept podvádění a nefér hry se rozvinul až s vývojem striktních pravidel, neboť kde se nenacházejí pravidla, nikdo nemůže podvádět. V tomto smyslu můžeme usuzovat, že pojmy jako podvádění a nefér chování (soutěžení) jsou vesměs pojmy moderní (Waddington, 2000, s. 108).

Koncept fair play je ale velmi limitovaný, chtělo by se říci až iluzorní, a to hned z několika důvodů. V každém sportu existují určité výhody a nevýhody, které vyplývají například z dostupnosti různých zdrojů. Můžeme například zmínit klimatické podmínky a geografickou polohu místa, kde sportovec žije, popřípadě trénuje. Neméně významná je finanční a jiná podpora, která je odlišná v různých oblastech a sportovních odvětvích. Již z toho je patrné, že všichni soutěžící rozhodně nemají stejné podmínky a tedy rovnou šanci závod vyhrát. Zde lze vidět, že pojem fair play není tak objektivní, jak se na první pohled může zdát.

Nejlepší výchozí podmínky nabízející svým sportovcům Spojené státy americké. USA mohou svým sportovcům poskytnout vynikající podmínky pro jejich rozvoj, a to v podobě skvělých lékařů, fyzioterapeutů a technického zázemí. Proto mají američtí sportovci ve většině sportů komparativní výhody oproti soupeřům z jiných zemí.

Mnoho talentovaných, mladých sportovců toužících po úspěchu stěhuje za lepšími podmínkami do Spojených států amerických. Jde o nadané sportovce doslova ze všech krajin světa, kterým jsou zde poskytovány prvotřídní podmínky k tomu, aby ve svém odvětví mohli uspět. V tomto prostředí mohou využívat nejnovější technologie, a proto je rozvoj jejich sportovní osobnosti mnohonásobně rychlejší, než například rozvoj běžců ve skromných podmínkách Afriky. Takovýto přesun není vůbec jednoduchý a vyžaduje značné investice, jež však sportovci vnímají jako investici.

7. Doping a etika

Ačkoli jsou podpůrné prostředky jako cesta k lepším fyzickým výkonům známy od pradávna, teprve v osmdesátých letech se na ně začalo pohlížet jako na něco nesprávného. Anabolické steroidy začaly být tehdy považovány za neetické. Ačkoliv se většina rekordů neustále posouvá, rekordy z osmdesátých let, kde existuje důvodné podezření, že docházelo k užívání anabolických steroidů, zůstávají po více než dvacet let nepokořeny. To je více než zarážející, jelikož sportovci a technologie dnešní doby jsou o tolik vyspělejší a zlepšují se každým dnem. Jak to, že ještě nikdo nepřekonal světový rekord Jarmily Kratochvílové z osmdesátých let v běhu na 800 metrů? (Viz příloha č. 5.) Bohužel tyto otázky zůstanou nejspíš nezodpovězeny. Dokázat doping po takto dlouhé době je takřka nemožné, ačkoli jeho užívání bylo v některých disciplínách veřejným tajemstvím. Jedinou možností je, že by se tito sportovci sami veřejnosti přiznali. Některým z nich nelze ani užívání dopingu příliš zazlívat, natož je z něčeho obviňovat, neboť nezřídka neměli ani tušení, že by jim např. trenér, k němuž měli naprostou důvěru, mohl látky podobného charakteru tajně podstrčit.

Nejvíce jsou tímto etickým problémem postiženy především sporty jako atletika, cyklistika, vzpírání i některé kolektivní sporty. Známý jsou případy z amerického fotbalu, kde jsou ke kontrolám velmi shovívaví. I u hráčů nejlepší basketbalové ligy světa NBA se kontroly na zakázané látky zásadně vyhýbají největším hvězdám. Je otázkou proč? Odpověď by mohla být velmi snadná. Lidé mají takové hráče za své idoly, modly. Hráči mají několikamilionové smlouvy s kluby a se sponzory. Jsou tváří reklam nejslavnějších značek jako je Coca-Cola, McDonald a další. Většina malých dětí by chtěla být jako oni. Nikdo si nemůže dovolit, aby takové tváře byly obviněny z užívání zakázaných látek, což ale popírá nejdůležitější záměry dopingových kontrol.

Kluby si najímají specializované týmy lékařů, kteří se mají o tyto sportovce starat a jsou na případné kontroly velmi dobře připraveni. Proto jsou také tito odborníci výborně placeni. Finanční zainteresovanost jim pak nedovoluje v plné míře dodržovat principy lékařské etiky.

8. Sociální aspekty dopingu

U každého začátečníka je prvotní zájem o daný sport, teprve pak přichází na řadu dostat a udržet se v daném sportovní odvětví na určité úrovni. Někdy vrcholovým sportovcům ani nezbyvá nic jiného než dopovat, aby se udrželi na vrcholové úrovni, i když jsou podpůrné prostředky proti jejich přesvědčení. Udržet se na špičce bývá jejich prioritou, jsou proto vystaveni velkému tlaku. Obavy o vlastní zdraví a dodržení fair play jsou na žebříčku jejich hodnot postaveny níže (Coakley, Pike, 2009, s. 185).

Ani způsob, jímž se sportovci zachází dnešní společnost, není právě nejvhodnější. Tréninková zátěž a tlak na výkony jsou v současné době enormní. Sportovci jsou téměř povinni podávat heroické výkony, které od nich jejich diváci, sponzoři a realizační tým očekávají, a tak jim mnohdy nezbyvá nic jiného než překonávat své možnosti a únavu všemožnými způsoby. Hrozba zničeného zdraví se začínajícím vrcholovým sportovcům nezdá příliš závažná, protože i intenzivní trénink se na jejich zdravotním stavu podepisuje negativně a oni jsou si vědomi toho, že pro sport musí něco obětovat. Doping tedy nevnímají jako příliš nebezpečný.

8.1. Doping a moderní společnost

Žijeme ve společnosti orientované na léky, které jsou užívány nejen sportovci. Ať už chceme nebo ne, moderní společnost a především lidé z vyspělých zemí jsou zcela závislí na lécích, popřípadě na různých léčebných prostředcích a na péči lékařů (Waddington, 2000, s. 89). Neumíme si představit jeden jediný den, kdy bychom se nesetkali s něčím, co má cosi společného s lékárenským průmyslem. Ať už máme na mysli samotné užívání preparátů, televizní reklamy či papírové letáky v našich schránkách, vše kolem nás propaguje léky nebo jiné doplňky stravy, které podle všeho mají zlepšit náš život.

Léky nám ulevují od bolesti, pomáhají nám k lepšímu spánku nebo nás naopak drží vzhůru, užíváme je při nabírání váhy nebo naopak při hubnutí. Lidé spoléhají na léky raději, než aby hledali jiné alternativy, proto není překvapivé, že profesionální sportovci přejímají podobné postoje. Na problém dopingu musí být proto nahlíženo z perspektivy celé společnosti, která, jak už jsme zde uvedli, je na lécích závislá. Je

nereálné od sportovců očekávat, že se zcela izolují od své kultury, jež vesměs od lékařů očekává, že předepíší léky na všechny problémy (Waddington, 2000, s. 128).

O sportu se dnes mluví ve spojení s léky, vitamíny nebo látkami napomáhajícími regeneraci či výkonu sportovce. Společnost vůbec nerozlišuje, z jakého důvodu sportovec látky užil. Lidé si u poslední dobou hodně omílaných kauz zakrývají oči, anebo naopak sportovce kritizují a považují je i celá odvětví za zvrácené. Sportovci, kterému byla prokázána v krvi některá ze zakázaných látek, se vyčítá, že popírá původní ideály a hodnoty sportu, duch fair play a čistotu sportu (Coakley, 1998. Cit. In: Waddington, 2000, s. 91). Paradoxní je, že jsou to právě tito kritici, kteří dennodenně žijí zcela závislí na chemických látkách. Velká část populace užívá každý den například vitamínové preparáty, aniž by se zajímala o jejich přesné složení. Je také obvyklé, že v případě lehčí nemoci lidé užívají běžně dostupné léky, což je pro profesionálního sportovce absolutní tabu.

Užívání podpůrných látek není novým fenoménem, už od nepaměti až po dnešní dobu jsou známy látky, které výkonu napomáhaly a napomáhají. Sportovci všech dob se snaží užívat všechny prostředky, jež jim pomohou vyhrát. A tak si lidé, kteří považují dnešní sport za nečistý a nerespektující morální hodnoty oproti sportu z dřívějších dob, protiřečí. Proč je užívání dopingových látek nepřijatelné až v dnešní době? Je to dáno změnou sportu jako takového, nebo celé společnosti? Sami sportovci se příliš neodlišují od ostatních členů společnosti.

Zvýšená dostupnost prostředků a jejich velké rozšíření v moderních společnostech se stalo příčinou toho, že sportovci tyto látky užívají v hojnější míře. Navazují tak jen v podstatě na tradici, která je spojena s celou historií sportu. Není to tak, že by se sport nebo sportovci sami změnili a postrádali morální charakter, jak si většina společnosti myslí (Waddington, 2000, s. 118). Kdyby sportovci dřívějších dob měli stejnou dostupnost látek a prostředků zlepšujících výkon, užívali by je pravděpodobně minimálně ve stejné míře.

Každá generace závodníků hledá nové metody jak zlepšit svou výkonnost, na druhé straně se každá generace úředníků a doktorů snaží zastavit jakékoliv jejich užívání, rozšířit seznam zakázaných látek a stát sofistikovanějšími ohledně testování a trestání hříšníků. Sportovci jsou však „podnikaví lidé, jakmile je jedna látka zakázána, přesunou svůj zájem ihned na jinou, do té doby povoleno“ (Waddington, 2000, s. 129). Mnohé sportovce si společnost idealizuje. Například v rámci Spojených států amerických jsou hvězdami svých univerzit, idoly. Málokdo tuší, co se vše za takovým úspěchem skrývá a co musí daný jedinec vytrpět, aby se dostal až na úplný vrchol (Coakley, Pike, 2009, s. 175).

8.2. Společnost, normy a doping

Média každý den informují společnost o různých deviacích ve sportu, a právě doping sportovců je mezi nimi ten v posledních letech nejvíce diskutovaný. A tak mají lidé logicky názor, že se dnešní sport vymkl kontrole a potřeboval by přísnější pravidla a tresty pro viníky.

Existují mnohé teorie jak problém dopingu řešit. Je jich nespočet a ani jeden přístup není zcela vhodný. Připomeňme například přístup funkcionalistický, médiu a veřejností oblíbený, který volá po zpřísnění zavedených pravidel, jež budou neměnná bez ohledu na situaci, a po zavedení ještě tvrdšího potrestání potenciálních hříšníků, aby do budoucna odradilo ostatní sportovce, kteří by pomysleli na aplikaci funkcionalisty nedovolených látek. Je to buď správně, nebo špatně, nic mezitím. Neexistuje žádná šedá zóna. Tito lidé musí ovšem žít v přesvědčení, že právě pravidla, která vytvoří nebo vytvořili, jsou bez výjimky správná a zcela odrážejí realitu dnešní doby. Tento přístup předpokládá, že ti, kdo porušují pravidla, postrádají zároveň morální charakter a tím pádem inteligenci, protože naprosto zdravý člověk by přece nebyl tak hloupý, aby daná pravidla porušoval (Waddington, 2000, s. 92). Je velmi problematičké předpokládat, že by kdokoli mohl mít naprosto univerzální pravdu. Tento přístup se proto i přes značné rozšíření ve společnosti zdá nevhodným, protože vůbec nereflektuje například zdravotní stav či kondici sportovce.

Většinová společnost si tak bohužel stále na doping vytváří názor, aniž by brala ohledy na širší a hlubší souvislosti. Svět sportu a běžný život se však od sebe v mnohém liší. Rozdíly jsou v některých případech skutečně značné. Chování, které je v určitých sportech povoleno a zcela v souladu s pravidly, by za normálních situací v běžném životě mohlo být považováno za trestný čin.

Vezměme například v úvahu box, kde mezi sebou velmi tvrdě bojují dva boxeři a mnohdy riskují svůj život či minimálně zdraví. Kdyby se lidé na ulici chovali stejným způsobem, mohli by být obviněni z trestného činu ublížení na zdraví.

To platí ale i naopak. Sportovní svět je jednoduše od běžného velmi odlišný. Co je v životě naprosto rutinní a běžná záležitost, v oblasti sportu by stejné chování bylo neetické, a tudíž by bylo zakázáno.

To, že odvětví sportu používá jiné normy než běžná společnost, ztěžuje výzkum a na druhou stranu ho dělá velmi zajímavým. Sportovcům jsou zakázány prostředky, které my můžeme bez rozmyslu využívat.

Otázkou zůstává jaké činy a praktiky jsou vlastně deviantní, které jsou ještě součástí norem a tudíž celého regulérního tréninkového procesu. Pojem „odchylka“ už asi vymizel, neboť u všech odvětví kulturního fenoménu sport najdeme praktiky, které jsou prostě odlišné od společnosti jako celku. Věda včetně medicíny je teď na takové úrovni, že limity a pravidla pro sportovce téměř nekorespondují s dnešní dobou, jsou totiž zastaralé. Sportovec dnes stejně jako v minulosti využije každé výhody a zaváhání protivníka, aby byl o krok před ním.

8.3. Reakce společnosti na doping

Braní podpůrných prostředků už v dnešní době není ve vrcholovém sportu příliš překvapující. Jde o téma velmi probírané odbornou i laickou veřejností. I přesto, že se velká pozornost v poslední době věnuje prevenci, stalo se užívání nelegálních látek každodenní rutinou. Lidé, kteří jsou obeznámeni se sportovní problematikou, si jsou naprosto jisti, že sport už není tak „čistý“, jak bývalo ideálem.

Proto je udivující, jak velkou senzaci vyvolal například nedávný případ amerického nejlepšího cyklisty všech dob Lance Armstronga. (Viz příloha č. 3.) Všeobecně se předpokládá, že cyklisté dopují, protože jinak by dlouhé a náročné závody typu Tour de France téměř s určitostí nemohli zvládnout. Pracují v týmech jeden pro druhého a je na ně vyvíjen obrovský tlak od sponzorů. Sami navíc touží po vítězství natolik, že pro něj udělají téměř cokoliv.

Laikům, kteří sedí doma u televize, se zdá nepřipustné, že sportovci vůbec mohou sklouznout k podobnému jednání. Sami si neuvědomují, že kdyby sami byli ve stejné situaci, většina z nich by udělala totéž. Tito lidé užívají volně prodejné či předepsané léky, aniž by přemýšleli o tom, jaké látky obsahují. Kdyby totéž udělal sportovec, byl by pravděpodobně obviněn z dopingu.

9. Dopingové skandály

V celé historii existuje celé množství sportovních afér a skandálů profesionálních sportovců, kteří se této černé skvrny na kariéře už nikdy nezbaví. Podobných skandálů existují stovky, možná i tisíce, ale lidé se zajímají o takové dopingové aféry, které se týkají spíše úspěšných a mediálně známých vrcholových sportovců.

Existují jistá odvětví sportu, jež jsou spojením s dopingem nechvalně známá. Za opak můžeme považovat sporty, jež se s dopingem nikdy neselekaly, i když v dnešní době si už člověk nemůže být v tomto ohledu vůbec ničím jistý.

Sporty, které jsou známé tím, že si sportovci k výkonu napomáhají nedovolenými látkami, jsou už od počátku atletika (matka sportu) a závodní cyklistika. Téměř při každém závodu se objevují jedinci, kteří jsou pozitivně testováni na různé spektrum zakázaných látek.

Asi největšími dopingovými skandály už od počátku trpí závodní cyklistika. V dřívějších dobách sice nebyl znám pojem doping v našem slova smyslu, ale vědělo se, že cyklisté své tělo podporují různými látkami, aby velmi náročné závody mohli vůbec dokončit. (World Anti-Doping Agency, 2010, [online]).

V novodobé historii je pověst nejslavnějšího cyklistického závodu světa zvaného Tour de France pošramocena dopingovými hříchy vůbec nejvíce ze všech sportů v moderní éře. Zpočátku se užívaly klasické steroidy, ale spolu s rozvojem technologií a sportovního lékařství se rozšířila látka EPO, která je zmiňována již v podkapitole metody dopingů.

Cyklistika patří právě mezi ty sporty, kdy problém dopingů zahrnuje celé týmy. Vede nás to k dopingové síti, která je v cyklistice nejvíce organizovaná nejvíce ze všech sportů. Podle našich současných znalostí by se tato síť dala nazvat institucionalizovanou. V tomto ohledu je nadmíru jasné, že na nejvyšší úrovni

je nemožné, aby sportovec v takové věci byl sám bez pomoci ostatních. (Us Anti-Doping Agency, 2012 [online])

Proto je důležité nezaměřovat se pouze na daného jedince, jak bylo zvykem dříve, ale je potřeba vytvořit efektivnější antidopingovou politiku, která bude klást důraz na strukturu dopingu v celém týmu. Jedná se především o sponzory, lékaře, trenéry týmu až po samotné jezdce, kteří si zakázané látky aplikují. Téměř všichni cyklisté se po konci kariéry přiznali, že v určitém bodě kariéry dipovali, že by jinak dokončit tento závod bylo lidsky nemožné. Přiznali také, že dipovali všichni kolem nich, že to bylo v té době obvyklé. Jistě není příliš troufalé předpokládat, že se současná situace příliš neliší, snad jen používané metody jsou sofistikovanější.

Problém dopingu zasahuje v tomto sportu tak daleko, že jezdci část své výhry a bonusy, které získali, vkládali do společného fondu a tyto finance se společně užívaly pro rozvoj nových lepších látek, se kterými by dosahovali mnohem lepších výsledků. (Waddington, 2000, s. 157.)

Jak si můžeme vysvětlit užívání látek v cyklistice v tak velkém množství?

Důvodem dopování cyklistů jsou enormní nároky po nich požadované. Cyklistika je v tomto ohledu odlišná od ostatních sportů.

„Je to bolestivé, nebezpečné a trvá to dlouho, proto cyklisté užívají látky ne proto, aby byli rychlejší, ale vůbec proto, aby závod zvládli a odstranili bolesti.“ (Waddington, 2000, s. 161.)

Tour de France ubere každému cyklistovi jeden rok jeho života, když závod dokončí vyloženě ve špatném stavu, mohou to být až roky tři (Waddington, 2000, s. 161). Ještě několik týdnů po závodu cyklisté nemůžou běžně fungovat. Ke konci Tour de France musí užívat prášky na spaní. V případě takové enormní zátěže lze užívání podpůrných látek porozumět. Nejde zde vyloženě o výhru jako u jiných sportů, ale spíše o to celý závod úspěšně dojet do cíle.

Většina jezdců nemá ani možnost vyhrát, fungují především jako podpora týmového lídra a udělají vše pro to, aby byl úspěšný. Jejich jediným cílem je závod dokončit a vytvořit svému lídrovi co nejlepší podmínky. To jim pak garantuje smlouvu na další roky.

U určitých atletických disciplín je nepatrný rozdíl (bereme-li v úvahu užívání nepovolených látek) mezi cyklistikou a atletikou vidět na první pohled. Mnozí atleti, a to především atleti sprinterských a vrhačských disciplín, jsou odlišní od sportovců ostatních. Jejich odvětví vyžadují více než jiná svalovou hmotu, rychlost a výbušnost. A to jsou právě tyto faktory, které jsou snadno ovlivnitelné podpurnými látkami. Nejznámější skandály z atletického prostředí jsou v posledních deseti letech známy v oblasti sprintu na sto metrů a z vrhačských disciplín především u vrhu koulí.

V posledních letech patří mezi nejznámější aféry případ Justina Gatlina, famózního sprintera na sto metrů, a jeho kolegyně z amerického týmu Marion Jonesové. (Viz příloha č. 4.) U případu Jonesové lze navíc poukázat na určitou zvláštnost dopingu, která je poměrně nedávným fenoménem. Čím dál častěji jsou totiž na doping pozitivně testovány i ženy: doping byl dříve spíše doménou mužů, tento trend neustále sílí a množství žen, které dopují, už se mužským protějškům téměř vyrovnává.

To dokazuje i poměrně čerstvý skandál z Olympijských her v Londýně roku 2012, a to aféra kolem koulařky Naděždy Ostapčukové, kdy už během závodu mnozí odborníci poukazovali na to, že by koulařka měla být po soutěži testována, jelikož její výkony se během abnormálně krátké doby neuvěřitelně zlepšily a její forma vyvrcholila právě v Londýně a vyústila v zisk zlaté medaile. Z medaile se ovšem závodnice neradovala příliš dlouho, protože u ní později byla prokázána přítomnost zakázané látky v těle.

V naší zemi nejsou dopingové skandály příliš častým jevem. Za jeden z největších českých dopingových skandálů považován případ koulaře světové extratřídy Remigia Machury. V polovině osmdesátých let byl český koulař pozitivně testován na anabolický steroid. Jeho případ byl jako jeden z mála medializován, Remigijs

Machura se veřejně přiznal a uvedl také to, že by stejnou věc udělal i dnes. (Hnízdil a kol., 2000, s. 103.)

V České republice převládají jiné negativní aspekty sportu, které jsou uvedeny v kapitole druhé, a to především korupční aféry.

10. Závěr

V této práci se ukázalo, jak jsou pojmy sport a doping silně provázány. Doping bez sportu nemůže existovat, ale naopak to neplatí. Sport jako sociokulturní fenomén naší doby má v dnešní společnosti velmi silné postavení a není na dopingu závislý.

Užívání podpůrných prostředků je součástí sportu od jeho počátků, jež jsou spojeny s náboženskými rituály. Tyto látky nebyly po většinu historie považovány za doping v dnešním slova smyslu. Mýtus o „čistém sportu“ minulosti je proto iluzorní. Pojem doping je nejvíce diskutován od osmdesátých let dvacátého století, kdy se začaly objevovat a medializovat první velké dopingové skandály a širší veřejnost se začala o tento problém více zajímat.

Struktura a podoba sportu se změnila a tento vývoj je nezastavitelný. Sportovci jako takoví se příliš nemění, jak si někteří lidé myslí, ale jejich postavení v rámci dnešní společnosti je hodně odlišné, jestli chtějí uspět, musí se podrobovat pravidlům, která na ně společnost uvaluje. Důvody dopování sportovců v takové míře jsou dnes zapříčiněny obrovským množstvím faktorů, například dostupností podpůrných látek či enormním tlakem od sponzorů, pro které jsou sportovci velkým byznysem.

Doping je ve sportu brán jako deviantní chování, neboť odporuje normám, kterými by se podle společnosti měli sportovci řídit. Tato pravidla se odlišují od regulí, jimiž se řídí společnost jako celek. Dodržování pravidel je od sportovců nezřídkou velmi přísně vyžadováno, aniž by byly prány v potaz okolnosti, které k odchýlení se od pravidel sportovce vedly. Je zároveň nereálné očekávat, že by sportovci měli být imunní vůči trendům moderní společnosti, jejíž závislost na chemických preparátech a medicínských postupech se neustále zvyšuje.

Nesprávné je také vytrhávat sportovce z kontextu sociálních a mocenských struktur. Deviace chování, a to včetně dopingu, je částečně způsobena i tlakem okolí. Sponzoři, realizační týmy a především lékaři by za to tedy měli nést alespoň částečnou zodpovědnost. V opačném případě bude velmi obtížné posunout řešení dopingu k větší efektivitě.

Dopingové kontroly jako primární nástroj dopingové represe současnosti by se měly znovu zaměřit na své původní cíle, a to zejména na ochranu zdraví sportovců a ducha fair-play. Měly by upustit od některých kontraproduktivních postupů, jež byly v této práci představeny, a sledování svých vlastních finančních zájmů.

Pokud by se společnost oprostila od heroizace sportovců, kteří hrají i přes různá zranění, zdravotní komplikace a bolest, mohl by tento způsob *overconformity* ve sportu ustoupit do pozadí. Zároveň by bylo žádoucí adaptovat namísto nefunkčních represí přístup minimalizace škod („*harm reduction*“) – nepovolovat sportovcům účast na kláních, pokud nejsou fyzicky v pořádku. To by jistě pomohlo snížit míru užívání léků proti bolesti v současném profesionálním sportu.

Kombinace těchto postupů spolu s alespoň částečným snížením fyzických nároků na sportovce (zkrácení délky závodů, zvýšení počtu volných dní atd.) především v několika rizikových odvětvích by mohlo pomoci zmírnit velmi palčivý dopingový problém.

Cílem společnosti by mělo být omezení tohoto problému a minimalizace jeho dopadu na sportovce, kteří nesou většinu zdravotních i jiných rizik. Je třeba neustále přicházet s novými řešeními, jelikož stará se ukazují jako neefektivní, a někdy dokonce kontraproduktivní.

Seznam literatury

1. BLACKSHAW, Tony a Tim CRABBE. *New perspectives on sport and 'deviance': consumption, performativity and social control* [online]. London: Routledge, 2004, xii, 211 s. [cit. 2013-06-26]. ISBN 04-152-8885-1. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=VJD_2UKNnyUC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false.
2. ČESKÝ ATLETICKÝ SVAZ. *Sporty a jejich rozdělení* [online]. 2012 [cit. 2013-06-16]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/cesky-atleticky-svaz>.
3. *Doping* [online]. 2013 [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/doping>.
4. *Evropská charta sportu*. [online]. 1992 [cit. 2013-06-27]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/sport/evropska-charta-sportu>.
5. NAISH, John. *Genetically modified athletes* [online]. 2012 [cit. 2013-06-01]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2181873/Genetically-modified-athletes-Forget-drugs-There-suggestions-Chinese-athletes-genes-altered-make-stronger.html>.
6. NEKOLA, Jaroslav. *Doping a sport*. Vyd. 1. Praha: Olympia, 2000, 129 s. ISBN 80-703-3137-2.
7. NUTREND. *Dopingové látky a metody* [online]. 2006-2010 [cit. 2013-06-27]. Dostupné z: http://www.nutrend.cz/endurodrive/poradna-1/odborniciradi/jaroslav-nekola-o-dopingu/art_245875/dopingove-latky-a-metody.aspx.
8. SPORT [online]. OXFORD, 2013 [cit. 2013-06-27]. Dostupné z: <http://oxforddictionaries.com/definition/english/sport>.
9. STEROIDAL. *Dianabol* [online]. 2013 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://www.steroidal.com/steroid-profiles/dianabol/>.
10. US ANTI-DOPING AGENCY. *U.S. Postal Service Pro Cycling Team Investigation* [online]. 2012 [cit. 2013-06-27]. Dostupné z: <http://cyclinginvestigation.usada.org/>.
11. COAKLEY, Jay a Elizabeth PIKE. *Sports in society: issues and controversies*. Berkshire: Mc Graw-Hill, 2009, xvi, 613 s. ISBN 978-007-7117-443.

12. ČECHÁK, Vladimír a Jiří LINHART. Sociologie sportu. Vyd. 1. Praha: Olympia, 1986
13. HILL, BLAKE a CLARK. Ball court design dates back 3,400 years. Nature. 1998, č. 392. Dostupné z: http://academia.edu/1794110/Hill_et_al._1998_Ball_court_design_dates_back_3_400_years.
14. 115/2001 Sb.: Důvodová zpráva k zákonu číslo 115/2001 Sb., o podpoře sportu. [online]. 2009 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53510
15. GRASGRUBER, Pavel a Jan CACEK. Sportovní geny. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, 480 s. ISBN 978-802-5118-733.
16. HNÍZDIL, Jan. Doping, aneb, Zákulisí vrcholového sportu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2000, 152 s. Strom života, sv. 7. ISBN 80-716-9776-1.
17. KABOŠOVÁ, Svatava Maria a Marian JELÍNEK. Skrytá cesta k vítězství: utajené zákulisí sportu. 1. vyd. Praha: Eminent, 2003, 269 p. ISBN 80-728-1160-6.
18. SEKOT, Aleš. Sociologické problémy sportu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 223 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-802-4725-628.
19. SLUKA, Tomáš. Profesionální sportovec: (právní a ekonomické aspekty). Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, 199 s. ISBN 978-80-903609-5-2.
20. WADDINGTON, Ivan. Sport, health and drugs: a critical sociological perspective. New York: E, 2000, x, 214 p. ISBN 04-192-5200-2.
21. ONDRUŠOVÁ, Marie. Právo a sport- Legitimita sportovních norem. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/61034/pravf_m/DIPLOMKA_marie_5.pdf. Masarykova univerzita.
22. HILL, BLAKE a CLARK. Ball court design dates back 3,400 years. Nature. 1998, č. 392 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: http://academia.edu/1794110/Hill_et_al._1998_Ball_court_design_dates_back_3_400_years.
23. MURPHY, Verity. Death before defeat in the ancient games [online]. 2004 [cit. 2013-06-12]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3534988.stm>

24. LORENCOVÁ, Jaroslava. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/259734/fsps_m/DP_uz_tam_mas_ty_stranky__1_d.txt. Masarykova univerzita.
25. WORLD ANTI-DOPING AGENCY. World Anti-Doping Code. Montreal, 2003 [cit. 2013-05-27]. Dostupné z: http://www.wada-ama.org/rtecontent/document/code_v3.pdf.
26. DONOHOE, Tom a Neil JOHNSON. Foul play: drug abuse in sports. Oxford: Basil Blackwell, 1989, x, 200 s. ISBN 06-311-4845-0.
27. NUTREND. *Dopingové látky a metody* [online]. 2006-2010 [cit. 2013-06-27]. Dostupné z: http://www.nutrend.cz/endurodrive/poradna-1/odbornici-radi/jaroslav-nekola-o-dopingu/art_245875/dopingove-latky-a-metody.aspx.
28. SPORT [online]. *OXFORD, 2013* [cit. 2013-06-27]. Dostupné z: <http://oxforddictionaries.com/definition/english/sport>.
29. STEROIDAL. *Dianabol* [online]. 2013 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://www.steroidal.com/steroid-profiles/dianabol/>.
30. US ANTI-DOPING AGENCY. *U.S. Postal Service Pro Cycling Team Investigation* [online]. 2012 [cit. 2013-06-27]. Dostupné z: <http://cyclinginvestigation.usada.org/>.
31. COAKLEY, Jay a Elizabeth PIKE. *Sports in society: issues and controversies*. Berkshire: Mc Graw-Hill, 2009, xvi, 613 s. ISBN 978-007-7117-443.
32. ČECHÁK, Vladimír a Jiří LINHART. *Sociologie sportu*. Vyd. 1. Praha: Olympia, 1986
33. HILL, BLAKE a CLARK. Ball court design dates back 3,400 years. *Nature*. 1998, č. 392. Dostupné z: http://academia.edu/1794110/Hill_et_al._1998_Ball_court_design_dates_back_3_400_years.
34. 115/2001 Sb.: *Důvodová zpráva k zákonu číslo 115/2001 Sb., o podpoře sportu*. [online]. 2009 [cit. 2013-06-21]. Dostupné z: www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53510
35. GRASGRUBER, Pavel a Jan CACEK. *Sportovní geny*. Vyd. 1. Brno:

- Computer Press, 2008, 480 s. ISBN 978-802-5118-733.
36. HNÍZDIL, Jan. *Doping, aneb, Zákulisí vrcholového sportu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2000, 152 s. Strom života, sv. 7. ISBN 80-716-9776-1.
37. KABOŠOVÁ, Svatava Maria a Marian JELÍNEK. *Skrytá cesta k vítězství: utajené zákulisí sportu*. 1. vyd. Praha: Eminent, 2003, 269 p. ISBN 80-728-1160-6.
38. SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 223 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-802-4725-628.
39. SLUKA, Tomáš. *Profesionální sportovec: (právní a ekonomické aspekty)*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, 199 s. ISBN 978-80-903609-5-2.
40. WADDINGTON, Ivan. *Sport, health and drugs: a critical sociological perspective*. New York: E, 2000, x, 214 p. ISBN 04-192-5200-2.
41. ONDRUŠOVÁ, Marie. *Právo a sport- Legitimita sportovních norem*. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/61034/pravf_m/DIPLOMKA_marie_5.pdf. Masarykova univerzita.
42. HILL, BLAKE a CLARK. *Ball court design dates back 3,400 years*. *Nature*. 1998, č. 392 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: http://academia.edu/1794110/Hill_et_al._1998_Ball_court_design_dates_back_3_400_years.
43. MURPHY, Verity. *Death before defeat in the ancient games* [online]. 2004 [cit. 2013-06-12]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3534988.stm>.
44. WORLD ANTI-DOPING AGENCY. *A Brief History of Anti-Doping* [online]. 2010 [cit. 2013-06-04]. Dostupné z: <http://www.wada-ama.org/en/about-wada/history/>.
45. LORENCOVÁ, Jaroslava. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/259734/fsps_m/DP_uz_tam_mas_ty_stranky__1_d.txt. Masarykova univerzita.
46. DONOHOE, Tom a Neil JOHNSON. *Foul play: drug abuse in sports*. Oxford: Basil Blackwell, 1989, x, 200 s. ISBN 06-311-4845-0.

47. WORLD ANTI-DOPING AGENCY. World Anti-Doping Code. Montreal, 2003 [cit. 2013-05-27]. Dostupné z: http://www.wada-ama.org/rtecontent/document/code_v3.pdf.
48. DONOHOE, Tom a Neil JOHNSON. Foul play: drug abuse in sports. Oxford: Basil Blackwell, 1989, x, 200 s. ISBN 06-311-4845-0.

Příloha č. 1

Geneticky upravovaní sportovci? Šestnáctiletá čínská plavkyně šokuje a experti varují

1. srpna 2012 12:53 - Londýn/Praha

V šestnácti letech vyhrála olympijský polohový závod na 400 metrů. Jako bonus přidala světový rekord a závěrečnou část zaplavala dokonce rychleji než fenomenální Američan Michael Phelps. V úterý přidala druhé zlato na polohové dvoustovce. O Číňance Jie Š'-wen se proto hodně mluví. Mimo tradičního dopingu se objevují i mnohem vážnější nařčení.

Čínská plavkyně Jie Š'-wen na olympijských hrách v Londýně ohromila plavecký svět.

Toby Melville, Reuters

Doping v tradičním smyslu sama plavkyně důrazně popírá. Podobně jako mluvčí MOV Mark Adams. „Jsme si jisti, že bychom jakékoli podvodníky chytili,“

je přesvědčený Adams, podle něhož jsou všichni špičkoví plavci dostatečně testováni.

Jedním z pochybovačů je ale šéf Americké plavecké trenérské asociace John Leonard, který hovořil o světovém rekordu šestnáctileté plavkyně jako o „podezřelém, znepokojujícím či neuvěřitelném“. Leonard se však dotkl ještě závažnějšího tématu. „Pokaždé, když v plavání některá sportovkyně vypadala jako superžena, ukázalo se později, že dopovala. Orgány MOV by měly zjistit, zda se neděje něco neobvyklého, pokud jde o genetickou manipulaci,“ prohlásil pro Daily Mail.

První olympiáda s genetickým dopingem?

Z čínské strany ihned reagovali antidopingoví odborníci, kteří upozorňovali na nesmyslnost tohoto tvrzení. Jak se však zdá, nemusí se jednat o „plácnutí do větru“, vědci berou možnost genetické úpravy sportovců velmi vážně. Nikdo nemůže s jistotou prohlásit, že právě letošní olympiáda není ta, na níž se poprvé místo klasického dopingu nepodvádí díky genetickým úpravám.

Už v roce 2005 prováděl odborník na hormonální procesy Ronald Evans z Kalifornie genetické modifikace na myších. Evansovy myši mohly po pokusech chodit o hodinu déle a byly rezistentní k nárůstu tělesné hmotnosti bez ohledu na to, jak velké množství potravy snědly. Zůstávaly navíc ve skvělé kondici, i když se nehýbaly.

Podobné výsledky by se teoreticky mohly objevit i u špičkových sportovců. K tomu by se do těla mohl zavést gen, který podněcuje produkci kyslíku zásobující svaly a zvyšující tak jejich výkonnost.

Po pašování do těla zůstávají v organismu stopy

Na prvních testech proti tomuto druhu manipulace se už pracuje. „Hlavní výhodou genetického dopingu je skutečnost, že se jen velmi obtížně zjišťuje. Podobá se totiž lidským buňkám. Pokračujeme ve vývoji,“ prohlásila Anna Baoutinová z Národního ústavu pro měření v Sydney.

Lékařský ředitel MOV Patrick Schamasch se domnívá, že by se na tento druh dopingu mohlo přijít díky tomu, že po pašování zakázaných látek do těla zůstávají v organismu stopy, které se dají zjistit. Ale to zřejmě nebude dlouho trvat. „Jsem si jist, že brzy najdou způsob, jak látky do těla dostat, aniž by stopy zanechávaly," prohlásil.

MOV dokonce zvažuje, že by byli všichni medailisté z olympijských her testováni zpětně - ve chvíli, kdy bude nalezena účinná látka, která by genetický doping zjistila. Podobnou cestou se vydal MOV již před londýnskými hrami. Antidopingový šéf MOV Arne Ljungqvist testoval zhruba 100 vzorků z aténských her z roku 2004 a objevil šest podezřelých sportovců. „Čím déle budeme čekat, tím spíš se nám podaří někoho nachytat," prohlásil.

Budoucí praxe možná bude vypadat tak, že se na stupních vítězů zahraje hymna pro vítěze a pak se bude čekat několik dalších let, než se fanoušci dozvědí, komu skutečně patřila zlatá medaile.

Zdroj: SPORT.CZ. *Geneticky upravovaní sportovci? Šestnáctiletá čínská plavkyně šokuje a experti varují* [online]. 2012 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: Geneticky upravovaní sportovci? Šestnáctiletá čínská plavkyně šokuje a experti varují.

Příloha č.2

Dopingový skandál v Londýně: koulařka Ostapčuková vrací zlato

13. srpna 2012 12:51, aktualizováno 14:03

První velký dopingový skandál letošní olympiády vypukl den poté, co se Londýn s hrami rozloučil. Běloruská koulařka Naděžda Ostapčuková vrací zlato po nálezů anabolického steroidu metenolon.

Naděžda Ostapčuková z Běloruska v londýnském finále. | foto: Reuters

Z prvenství se bude dodatečně radovat novozélandská vrhačka Valerie Adamsová, která se tím pádem stala obhájkyní triumfu z Pekingů. Na stříbrnou pozici se posune Ruska Jevgenija Kolodková, její bronz připadne Číňance Kung Li-t'iao.

Jedenatřicetiletá Ostapčuková se tak postarala o desátý dopingový případ během her, vůbec poprvé se však diskvalifikace týká medailisty.

Mezinárodní olympijský výbor oficiálně uvedl, že bývalá mistryně světa a Evropy Ostapčuková byla poprvé testována den před soutěží a podruhé den po ní. Přítomnost

zakázané látky vykazaly oba vzorky. "Nařídili jsme Běloruskému olympijskému výboru, aby co nejdříve vrátil medaili, diplom a odznak pro medailistu, které sportovkyně dostala," oznámil MOV.

"Samozřejmě budeme proti tomuto rozhodnutí bojovat. Zatím ale není jasné, kde budeme protestovat," uvedla Ostapčuková. Měla by přijít také o prémii v přepočtu tři miliony korun a zvláštní bonus od sponzora, běloruského výrobce urenin, který slíbil atletům za zlato doživotní zásobování zdarma.

Ostapčuková vyhrála přesně před týdnem koulařskou soutěž díky vrhu 21,36 metru a Adamsovou porazila o 66 centimetrů. V červenci na mítinku doma v Minsku zaznamenala výkon 21,58, což byla nejdelší vzdálenost pod otevřeným nebem od roku 1998.

Poslední vítězka her: Nemám slov

"Naprostě nemám slov. Asi mi bude chvíli trvat, než to zpracuju," uvedla v tiskovém prohlášení po diskvalifikaci Ostapčukové nová vítězka Adamsová. "Zároveň je to povzbuzení pro sportovce, jako jsem já, kteří jsou čistí, že tento systém funguje a dopingoví podvodníci jsou chytáni," dodala sedmadvacetiletá Novozélandka.

Trojnásobná mistryně světa Adamsová, jež několik let závodila pod vyvdaným jménem Viliová, tak má z osmi velkých akcí od roku 2007 sedm zlatých medailí. Jedinou porážku ji uštědřila na halovém MS 2010 právě Ostapčuková.

Zpráva o dopingu jedné z vítězek her přišla několik hodin poté, co zhasl olympijský oheň, a den poté, co prezident MOV Jacques Rogge označil boj s dopingem za úspěšný.

Před Ostapčukovou byl jediným sportovcem diskvalifikovaným za doping po soutěži v Londýně americký judista Nick Delpopolo, jenž kvůli stopám marihuany ve vzorku moči přišel o sedmé místo v kategorii do 73 kg. Ostatní přistižení měli pozitivní test v přípravném období.

Bělorusové poslali domů z Londýna ještě před soutěží kladiváře Ivana Tichona po upozornění Mezinárodní atletické federace, že se v jeho vzorcích odebraných v minulosti objevily zakázané látky.

Podle německého dopingového experta Wenera Frankeho nebyl pozitivní test Ostapčukové překvapením. "Překvapivé je jen to, že je někdo tak hloupý, že se nechá chytit při soutěži. Celý rok plánovala své starty tak, aby nemohla být kompetentně testována," řekl agentuře DPA.

Druhá koulařka vrací zlato

V historii letních olympijských her je Ostapčuková jubilejní dvacátou vítězkou, která byla nachytána při dopingovém prohřešku a musela vracet zlato. V koulařském sektoru takto nechvalně navázala na Rusku Irinu Koržaněnkovou a Atény 2004.

Pořadí potrestaných vítězů vévodí zástupci Spojených států s pěti vrácenými zlatými, čtyři nejcennější kovy museli odevzdat sportovci z Bulharska.

Zdroj: IDNES. *Dopingový skandál v Londýně: koulařka Ostapčuková vrací zlato* [online]. 2012 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: http://oh.idnes.cz/olympijske-hry-londyn-skandal-nadezda-ostapcukova-f8r-/olympiada-londyn-2012.aspx?c=A120813_125653_oh-atletika_ten.

Příloha č. 3

Armstrong patří k největším dopingovým hříšníkům historie

Austin (Texas) - Výběr nejznámějších dopingových případů sportovní historie:

1988 - Kanadský sprinter **Ben Johnson** byl po olympijském finále běhu na 100 metrů v Soulu diskvalifikován kvůli stanazololu. Musel vrátit zlatou medaili a jeho dva světové rekordy byly vymazány. O pět let později mu byla kvůli opakovanému užití dopingu doživotně zastavena činnost.

Červen 1994 - Argentinský fotbalista **Diego Maradona** byl vyloučen ze světového šampionátu v USA kvůli užití efedrinu a později byl potrestán patnáctiměsíčním zákazem startu. Jeden z nejslavnějších hráčů všech dob měl problémy s dopingem opakovaně, jejich užívání urychlilo konec jeho kariéry.

Únor 1999 - Olympijský vítěz a evropský rekordman v běhu na 100 metrů Brit **Linford Christie** byl usvědčen z užití anabolického steroidu nandrolonu. Následně byl potrestán dvouletým zákazem startu.

Únor 2001 - Na světovém šampionátu v klasickém lyžování v Lahti uvízla v dopingové síti šestice domácích reprezentantů. Pozitivní test na látku plasma-expander HES měli například **Virpi Kuitunenová, Jari Isometsä** či **Mika Myllylä**. Finové museli vrátit všechny získané medaile, na kterých se podílel někdo z přistižených. Ti byli potrestáni dvouletým zákazem startu.

Únor 2002 - Při největším dopingovém skandálu v dějinách ZOH byla odhalena šestice hříšníků, z nichž nejznámějšími byli medailisté v běhu na lyžích Španěl **Johann Mühlegg** a Rusky **Larisa Lazutinová s Olgou Danilovovou**, kteří měli pozitivní test na darbepoetin. Všichni tři byli vyloučeni z her, po dlouhotrvajícím procesu byly nakonec všechny jejich výsledky na ZOH anulovány.

Srpen 2003 - Vítězka sprintů na 100 i 200 metrů Američanka **Kelli Whiteová** měla na atletickém MS v Paříži pozitivní test na modafinil. Později přiznala, že užívala i krevní doping, steroidy a testosteron. Obě zlaté medaile jí byly odebrány, navíc dostala dvouletý zákaz startu.

Únor 2004 - Britský sprinter **Dwain Chambers** dostal dvouletý trest za užívání zakázaného steroidu THG. K jeho odhalení přispěla nová laboratorní metoda, pozitivní test měla vedle Chamberse řada dalších atletů. V souvislosti s THG později postihl stejný distanc i světového rekordmana v běhu na 100 metrů Američana Tima Montgomeryho.

Listopad 2005 - Špičkový španělský cyklista **Roberto Heras** měl při svém rekordním čtvrtém triumfu na španělské Vueltě pozitivní dopingový test na zakázanou látku EPO. Později dostal dvouletý trest a bylo mu odebráno prvenství z tohoto závodu. Před časem však soud trest zpětně zrušil.

Červenec 2006 - Čerstvý vítěz Tour de France Američan **Floyd Landis** měl během závodu pozitivní test na hormon testosteron. Po dlouhotrvajícím procesu byl zbaven titulu a potrestán dvouletým zákazem startu.

Červenec 2006 - Americký atlet a světový rekordman v běhu na 100 metrů **Justin Gatlin** měl pozitivní test na testosteron. Americká antidopingová agentura

mu k tomu připočetla i sporný pozitivní výsledek z juniorských let a vyměřila mu osmiletý zákaz startu, který mu byl později zkrácen na polovinu.

Říjen 2007 - Americká sprinterka a trojnásobná olympijská vítězka **Marion Jonesová** se před soudem přiznala k systematickému dopingu a ukončila kariéru. Přišla o všechny olympijské medaile i své úspěchy z MS 2001 v Edmontonu a musela vrátit finanční odměny ve výši 700.000 dolarů. Za to, že lhala vyšetřovatelům v souvislosti se skandálem kolem laboratoře BALCO distribuující steroid THG, byla odsouzena k šesti měsícům vězení a 400 hodinám veřejně prospěšných prací.

Září 2010 - Španěl **Alberto Contador** měl při svém třetím triumfu na Tour de France pozitivní nález na clenbuterol. Po dlouhých průtazích byl zpětně potrestán dvouletým zákazem startu a anulováním všech výsledků dosažených po nálezu včetně triumfů na Tour de France 2010 a Giru d'Italia 2011. Loni v září se do pelotonu vrátil a triumfoval podruhé v kariéře na Vuelte.

Červen 2012 - Americká antidopingová agentura oznámila, že obvinila bývalého cyklistu **Lance Armstronga** z dopingu. Sedminásobný vítěz Tour de France oznámil, že proti obviněním z dopingu nebude bojovat, přestože vinu popírá. Mezinárodní cyklistická unie v říjnu amerického cyklistu potrestala doživotním zákazem startů a odebrala mu všech sedm titulů z Tour de France. Lhůta, kterou měl Armstrong na odvolání k arbitrážnímu soudu proti sankcím ze strany Mezinárodní cyklistické unie UCI, vypršela koncem loňského roku. Armstrong se v pondělí 14. ledna k dopingu údajně přiznal v předtočeném rozhovoru s americkou moderátorkou Oprah Winfreyovou.

Zdroj: SPORTOVNÍ NOVINY. *Armstrong patří k největším dopingovým hříšníkům historie* [online]. 2013 [cit. 2013-06-27]. Dostupné z:

<http://www.sportovninoviny.cz/zpravy/armstrong-patri-k-nejvetsim-dopingovym-hrisnikum-historie/889197>.

Lance Armstrong

Doug Pensinger/Getty Images

News about Lance Armstrong, including commentary and archival articles published in The New York Times.

Lance Armstrong Chronology

1. May. 29, 2013

1. Nike announces that it will stop manufacturing Livestrong-brand shoes and apparel at end of 2013, in the wake of Lance Armstrong's admission that he used performance-enhancing drugs

2. Apr. 5, 2013

3. Lance Armstrong, who is serving a lifetime ban from Olympic sports because of serious doping violations, is barred from events sanctioned by US Masters Swimming because the organization is overseen by swimming's international federation, which adheres to World Anti-Doping Agency rules; Armstrong received his lifetime ban and was stripped of his Tour de France titles under those rules.

4. Mar. 2, 2013

5. Lance Armstrong faces two new suits in wake of his doping confession, including one filed by Acceptable Insurance Company that paid him \$3 million in bonuses for his first three Tour de France victories.
6. Feb. 23, 2013
7. Justice Department joins federal whistle-blower lawsuit claiming that Lance Armstrong, former team manager and company that owned his cycling team defrauded the government by engaging in covert doping scheme; team was sponsored by the United States Postal Service.
8. Feb. 21, 2013
9. Lance Armstrong again refuses to meet with United States Anti-Doping Agency and give testimony under oath about the doping practices that fueled most of his career as a cyclist.

Zdroj: THE NEW YORK TIMES. *Lance Armstrong* [online]. 2013 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z:
http://topics.nytimes.com/top/reference/timestopics/people/a/lance_armstrong/index.html.

Příloha č. 4

Justin Gatlin

V dubnu roku 2006 pak byl pozitivně testován na testosteron po štafetovém závodě v Kansas City. Antidopingová agentura případ uzavřela 22. srpna 2006, Gatlinovi byl anulován světový rekord 9,77 s a jeho činnost pozastavena na 4 roky. Šlo o jeden z největších dopingových skandálů poslední doby.

Zdroj: OSOBNOSTI.CZ. *Justin Gatlin* [online]. 1996 - 2013 [cit. 2013-06-25].

Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz/justin-gatlin.php>.

Příloha č. 5

Jarmila Kratochvílová

Jarmila Kratochvílová je bývalá československá atletka, běžkyně na krátkých a středních tratích. Je držitelkou světového rekordu na 800 m.

Zdroj: OSOBNOSTI.CZ. *Jarmila Kratochvílová* [online]. 1996 - 2013 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://www.osobnosti.cz/jarmila-kratochvilova.php>.